„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељи, средом, петком и недељом.
Цена је на годину 12 фор. на по год. 6 фор. на четврт године 3 ф. на месец 1 фор. а. вред. за Аустрију, а за Србију на годину 120 гроша на по год. 60, а на чет. год. 30. гр. у сребру.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количини врста, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 нов., за жиг увек по 30 н. Дописи се шаљу уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у кући број 11 и 12 у дунавској улици.

Број 71. У Новоме Саду у недељу 20. јуна 1871. Год. VI.

Позив на претплату.

Свршетком овога месеца истиче рок претплате свима онима претплатницима „Заставе“ који су се претплатили на лист само на другу четврт, или на полу године. С тога позивамо и умољавамо уљудно како досадање претплатнике тако и друге пријатеље који желе наш лист од сад држати, да претплату за будуће, за времена пошљу.

Од кога нам претплата не стигне до почетка треће четврти, т. ј. до 1. јула, томе ћемо лист обуставити. Ово јављамо за рана ради равнања, да нам се неби касније што пребацити могло. На вересију никоме не можемо више слати листа.

Цена је листу досадања.

На годину	12 ф.
„ пола године	6 ф.
„ четврт године . . .	3 ф.

За Србију: 120 гроша на годину, 60 гроша у сребру за пола, а 30 гр. за четврт године.

У Новом Саду 19. јуна 1871.

Уредништво.

У НОВОМ САДУ 19. јуна.

Телеграм један из Земуна „П. Л.“ јавља, да је султан дао амнестију свима политичним кривцима у Босни од год. 1862. па овамо. Тај је телеграм врло нејасан и ако је истинит. Но да се претпостави да је истинит, то амнестија така у данашњим околностима не може ништа друго значити, да то, да је и порта већ увидила, да је постојеће стање у Босни догорело народу до ноката. На сваки начин да турска политика према народима хришћанским у области данашње турске државе смера на то, да те народе што већма потлачи. Она неби презала ни од тога, да изазове устанак у Босни, кад јој таку намеру неби спречавале друге околности, међу којима су главне: оскудица у новцу, одношаји према Русији која народе хришћанске бар привидно закриљује, — а и стварно у колико то интереси Русије захтевају — и запет одношај њен са вицекраљем египатским. Да изазове устанак у Босни не би јој тешко било. За тај случај, већ је до сад све спремно у народу. Невоље народа већ су сваку меру прешле, а старо-турска странка већ је и почела била изазивати народ фанатичним изгредима у Бањој-Луци, Старој-Градишки, Брчком и другим местима у посавинској покрајини. Да је порти сад згода била изазвати устанак, то би јој најлакше пошло за руком, јер је као што рекосмо, старо-турска странка већ била ударила тим путем.

Амнестија дакле политичких криваца у Босни, значи, да је порта сада у танким нитама, и да јој је пре свега стало, да у тој покрајини небуде немира. Ово је врло добар знак по планове раје, који из тога може видити, да порти сада није до борбе, дакле да је слаба, те према томе може лако видити шта јој чинити ваља. Ако одмах и не буде користи од те амнестије, то ће је по свој прилици бити у будуће, пошто ће се у народ вратити људи који су кадри народ на велико дело покренути. С тога је само та амнестија од неке важности. Султан пак није с тим актом ништа изменуо у одношају своме спрам раје, јер су дубоке и незалечене ране, које се раји из Цариграда толике стотине година задају, а и ова амнестија није поникла из љубави његове према народу, него по свој прилици по савету Русије из преке нужде и сопствених интереса.

Ако је случај, као што треба да је, да се амнестија та протеже и на друге земље а не само на Босну, то ће се по свој прилици и војвода Лука Вукаловић вратити у Херцеговину, те ће се тако створити стожер у земљи, око кога ће се прикупљати снага српског народа у тим земљама, да кад наступи земан, не узмора народ узалуд очи своје на београдску владу упирати.

Из Француске нема никаквих вести од каквог значаја. Сутра, 20. јуна обавиће се и ти допуњавајући избори у скупштину народну, и онда ће се видети, шта Тјер намерава од Француске начинити. За сад сваком упада у очи, да воће ни једне странке неће се дати бирати у ову скупштину. Гамбета је — по пређашњим вестима изјавио, — да ова скупштина нема права као законодавно тело стојати, него да се требала одмах разићи чим је мир склопљен, и да по томе он неће у таком незаконитом телу места да заузме. Сад уједанпут „Верите“ јавља, да је Гамбета примио понуђену му кандидатуру у Паризу. Од наполеоноваца јако агитује Осман, познати префект паришки, који је водио бригу око избацивања народног новца на улепшавање Париза. Али понајвише су виши официри, који се отимају да буду изабрани у скупштину, што би давало основа бојазни, да су случајно сви једне политичне боје. Овако пак, како их има и наполеоноваца и бурбонаца, орлеанаца и републиканаца, нема никакве бојазни, пошто се у напред већ познају, те се намере оних, који би били против републике, могу паралисати са републиканцима.

Иначе се све у Француској врзе око зајма ког је скупштина закључила дићи, и који је као што се зна, већ и расписан. Вести о томе јављају, да су изгледи томе зајму врло повољни, и да је већ досад толико уписано, да је са свим осигуран.

У Немачкој се ради на унутарњој организацији уједињења народног. У Пруској су сви провинцијални, земаљски сабори отворени, и и сви поздрављају довршено спољно уједињење народа. — Између Берлина и Монакова (München) воде се преговори о награди јужно-немачких ђенерала, којима ће се такође поделити једна свота из оних новаца које Француска Немачкој мора да плати. Цар Виљем предаће означену своту новаца баварском краљу, а овај ће је поделити заслужним ђенералима.

У Шпанији је наступила министарска криза, и до сад је по свој прилици ново министарство наименовано. На другом месту овог листа има занимљива сцена шпанских кортеса, која је предходила демисији министарства.

Из Беча јављају, да су Ригер и Пражак отишли из Беча, и да су преговори о измирењу закључени. Хохенварт је, вели се, захтевао од Чеха, да се обвежу, да ће доћи у рајхсрат, пошто од тога зависи распуштање установерног моравског сабора; Ригер је опет захтевао, да Хохенварт узме на себе ту дужност да употреби све, да се прими предлог о државоправном положају Ческе. По „Фатерл.“ имали би се ови преговори у Прагу коначно решити.

НЕМЦИ — МАЂАРИ — РУСИ — КРАЈИНА.

У Берлину, у столноме граду немачког ћесара, прослави се ови дана свечани улазак победом увенчане немачке војске. Готово све државе јевропске беху при тој светковини на поклоненију, које својим изасланицима, које баш и самим поглавицама својим. И Аустро-Угарска послала је свог поклоника у лицу будимског заповедника Габленца. Као да није случајно, што је баш будимски заповедник одабран, да се диви слави и сили Молтке и Бисмарка: као да се тиме тело наговестити, да ће Аустро-Угарска у случају потребе потражити себи и Молтка и Бисмарке у Будиму, те ако Молтка не нађе баш у Габленцу, ал' бар ће наћи Бисмарка у — Андрашији.

На ту нас мисао наводи ономадашњи уводни чланак андрашијевог политичног херпинкерла, „Пестер Лојда“. У том се чланку напомиње једна баварска брошура о Аустрији, де се вели, да њојзи нема другога спаса, осим — рата, и то рата са — Русијом. „П. Лојд“ се, до душе с почетка пренемаже, како је он увек био за мирољубиву политику: ал' не толико ради мира, колико ради тога, што је мислио, да је сад по Угарску најпробитачније мировати; ако би се пак доказало, да је по њу корисније ратовати, е онда, не може шта силом! Само, вели, морао би је ко изазвати; напоменима из брошире пак тумачи, да би тај „ко“ само један могао бити, само Русија, те се у томе тако залетио, да правда аустријске дипломате, што су досадање прилике пропустили, па тек што још не каже: „ал' да нас још једаред изазову, сад им неби више опростили!“

„П. Лојд“ је поред све своје новинарске итрине и лицемерности кадкада тако поверљив, тако искрен, да избрбља ма какву тајну своји господара. Ал' што је овом приликом издао, то је ваљда најтајнија, ал' и најмилија тајна патрона му, што је овај несме можда ни сам себи да повери, само кад спава, па му долазе лепи снови од јадранског до црног мора, о источном бисмарковању, што их онај Арколај назва велелудилом, (Grössenwahn,) онда се пришуња постељи така једна лакајска душа, па прислушкује господарево бунцање.

Ох, да лепога сна! Елем на Русију, па победа, на славан повратак, па „ситесајнцуг“ у Будим, па Јевропа долази да се клања, као сад Бисмарку! — Сан је збиља диван, само да видимо, како стојимо с јавом!

Она брошура, са које је „П. Лојду“ гракнуло срце на славу, вели, да би рат на Русију био једини популарни рат у Аустро-Угарској, јер би се ту сложили Мађари и Пољаци, а као неби се ни Немци дуго скањивали. На послетку доказује, шта би била последица тога рата. Ако би, вели, Аустрија била бијена, онда јој нема више опстанка, ту је и вагроб; ако би надвладала, онда би се је динство аустријско утврдило за навек.

Шта би било с Угарском у првом случају, то ваљда види и сам „П. Лојд“; ал шта би је у другом случају снашло, томе се канда чини невешт. Онај сасвим јасно каже, да би се аустријско јединство таким ратом учврстило; а кад Немац из „рајха“ говори о аустријском јединству, онда му дуализам није ни на крај памети ма се сав у делегације претворио, онда му је Угарска пука провинција, којој се ни толико самоуправе не оставља, колико јој је шмерлингов устав уделио. То „П. Лојд“ врло добро зна, па ипак има образа с таким нагињањем кокетовати; и његов господар то види и — ћути, а можда и — не види: јер то још није ништа према овоме, шта ћемо сад рећи.

Кад би само Немци из „рајха“ тако мислили, ни по муке, ал' тако мисле, не велим Немци у Бечу, већ и Немци у Угарској, и сами угарски Чивути, који су са просветног погледа сви из реда Немци, па и сам андрашијев потркуша, вредно гласило и славило садањег дуализма, друго лице Јанус-Лојда, што се зове „Унгаришер Лојд.“

Ко га редовно пропушта кроз руке, могао је ови дана наићи на један чланак под именом „Германизација Пеште.“ У том се чланку напомиње, како неки „мађарски“ листови вичу и грде, што се по пештанским улицама лепе немачки огласи, што нека друштва, која издају мађарске новине у својим главним скупштинама и другим састанцима говоре немачки; у тој су се љутини сироте хазафије тако занеле, да све те називају ђитментима, прибеглицама. — То је већ и Лојду био безобразлук; та и он се пише на немачком језику ма да се зове „унгаришер“, па зар је и он ђит-мент? Па да видите, кад се повређен лакајски понос окрену на мађарију! — Ни један, вели, народ неможе постојати, који нема културнога и светског историјског значаја. Јесу ли Мађари таки народ, о том не разговара. А што има, вели даље, дружина, које издају „мађарске“ листове, а говоре немачки, на то не да се не треба срдити, већ још да се радујете, што има немачки дружина које су тако милостиве, те издају „мађарске“ новине.

Ако то није поруга, онда — још има Мађара и мађарског родољубља и поноса!

Па још то није сва поруга. Колико је замашна та срамота, што је мора да поднесе стармала мађарска просвета и народни понос мађарски, тек онда ће се моћи догледати, кад запитамо, који су то мађарски листови, што су дигли грају на понемчавање Пеште, па кад чујемо, да међу тима има листова готово свију странака и да је међу најжешћим деаковски лист „Реформ“.

Дакле већ је догорело до ноката! Већ и она странка, која је створила овај дуализам, која је на сва уста викала, да је једини спас мађарског народа у тој свези са осталом Аустријом, која се из петњи жила упињала, да у својој земаљској другарки оснажи немачки живаљ на штету словенства, од кога је непрестано страховала: већ и та странка мора и неотице да исповеди, да је на клизавом путу. Ал' у какву пропаст води тај пут и како је близу та пропаст, то као да јој није још ни на крај памети.

И ви се још чудите, што се Пешта немчи?! Sancte simplicitas!

И ви још оћете да размилитарујете крајину? Ви још оћете да мађарите Крајину? Чиме? Понемченом Пештом? Ви још оћете да разнемчујете крајину? Чиме? Размађареном Пештом? (Ал' да, зато сте се баш таки и размађарили, само не на оне, на које треба!) — O, sancta simplicitas!

Л. К.

СРБСКИ НАРОДНИ САБОР.

Седница држана 8. јуна 1871.

(Свршетак.)

Др. Суботић чита: „I. О седницама скупштинарским“.

§. 38. „Скупштина се редовно држи сваке године месеца фебруара и новембра; но председник може и дужан је по потреби и ванредну скупштину сазвати услед закључка местног црквеног одбора, или на захтевање једне петине свију скупштинара. Ови су дужни уједно предмете означити, ради којих желе, да се скупштина сазове“.

Др. Максимовић предлаже, да изостану сви параграфи, који говоре о скупштинским седницама.

Кречаревић говори, да то баш треба да остане, јер нису све општине као Сомбор.

Др. Суботић неможе примити предлог дра Максимовића, говори, да нам искуство показује: да би било многих сукоба, ако се то не уведе. — Прима се предлог одборски.

Др. Суботић чита §. 39.: „Дан скупштине заједно са предметима који ће у скупштину на претрес доћи, има се објавити начином у §. 21. прописаним, и то по правилу на 8 дана раније“. Прима се.

Др. Суботић чита §. 40.: „Сваки скупштинар може у седници чинити предлоге, и ови се имају у претрес узети, ако га у томе најмање 5 скупштинара подкрепе“. — Прима се.

Др. Суботић чита §. 41. „Да може црквена скупштина ваљану одлуку донети, мора бити у седници присутних скупштинара, што нису одборници, толико, колико износи трећина свију скупштинара, дакле и одборника и неодборника“. — Прима се.

Др. Суботић чита §. 42.: „У скупштинама гласа се јавно, изузимајући случајеве, где је тајно гласање овом наредбом нарочито прописано, кад се о користи или штети каквога скупштинара ради. У том случају има такав скупштинар из седнице иступити“. — Прима се.

Др. Суботић чита §. 43.: „Јавно гласање бива или сугласном изјавом скупштинара, или устајањем, или поименце. — Поименце гласа се:

а) ако то шестина присутних скупштинара иште;

б) ако председник изјави, да другим начином није кадар већину гласова о предложеном питању да разабере;

в) о свим оним предметима, који се епарх. админ. власти или влади на одобрење подносе. — При гласању поименце одговара се: „прима се“ или „неприма се“.

Тајно гласање бива давањем листића. — Прима се.

Др. Суботић чита §. 44.: „У свакој црквеној скупштини води се записник, у који ући имају:

а) предлози од речи до речи;

б) питања, о којима се гласало;

в) при гласању поименце, име свакога, који је гласао, и како је гласао;

г) закључци уједно са разлози.

Одељена мњенија и ограде улазе у записник само онда, кад се скупштини тачно формулисане дотично изведене поднесу“.

Прота Бранковић исправља, да се дода у последњем зачелу после речи: „улазе у записник“ још ово: „без правних сљедства“. — Прима се предлог одборски са исправком проте Бранковића и упућује се на одбор ради редиговања.

Прота Беговић предлаже, да дође као §. 45. његов исправак, који гласи: „Пословни је језик српски са ћирилицом“.

Др. Суботић допуњава овај исправак овако: „У српским општинама пословни је језик српски са ћирилицом“.

Беговић усваја. — Предлог проте Беговића са допуном дра Суботића прима се.

Др. Суботић чита §. 45.: „Записник скупштине одостоверава сама скупштина, ако се у течају исте за одостоверење прими. Иначе одређује скупштина осим председника и перовође 6 чланова од оних, који су у скупштини присутни, и ови ће га, кад буде готов, са председником и перовођом одостоверити и подписати“. — Прима се.

Др. Суботић чита §. 46.: „Изводе протоколарне издаје председник с потписом својим и са подписом перовође, под печатом црквено-општинским.

Илија Бранковић парох има исправак: Да иза речи „изводе протоколарне“ дође „изводи из скупштинских записника“. — Прима се предлог одборски са исправком пароха Бранковића.

Др. Суботић чита §. 47.: „Записник скупштине подноси се у препису подписима председника и перовође одостовереном дотичној епархијској административној власти ради знања, дотично (§. 37.) ради одобрења.)“

Пуљо предлаже, да овај §. сасвим изостане.

Прота Беговић подпомаже предлог г. Пуље.

Јереј Јовановић говори за редакцију.

Др. Милосављевић да изостане.

Др. Суботић брани редакцију. — Прима се предлог одборски.

Др. Суботић чита §. 48.: „Ако би црквена скупштина очевидно занемарила изпуњавати своје дужности, или би испуњење законитих правоваљаних и правомоћних наредаба хотимице пречила, или би

ради непрекидне међусобне распре и метежа у то стање дошла, да више пута до никаквог закључка неби дошла; то ће се такова укинути и нов избор скупштинара одредити.

У подобном случају има дотична епарх. админ. власт на дотичну пријаву или по дужности истрагу спровести и по околности скупштину дигнути.

Против овог решења припада сваком скупштинару право призива на вишу административну црквено-народну власт".

Др. Милосављевић има исправак, да се каже у 3. алинеји место „ва вишу административну црквено-народну власт", „на епархијску скупштину".

Др. Суботић неприма исправак дра Милосављевића. — Прима се предлог одборски.

Др. Суботић чита: „К. О председнику општине. §. 49. 1) Председник црквене скупштине представник је дотичне црквене општине и на према власти и на према страним тјелима". — Прима се.

Др. Суботић чита: 2) Председник прима све списе, који на општину гласе и долазе". — Прима се.

Др Суботић чита: 3) Само председник сазива законито скупштинске седнице".

Прота Стефановић предлаже, да изостану речи „само" и „законито", јер може и подпредседник и најстарији члан са скупштинарима сазвати.

Др. Милосављевић говори за редакцију.

Др. Ст. Павловић приме исправак проте Стефановића.

Пуљо неприма цео исправак проте Стефановића, него само прима, да изостане реч „само", јер може и подпредседник и најстарији члан „законито" сазвати.

Др. Суботић брани редакцију и предлаже, да се још ово дода: „изузимајући случај под бројем 11. у овом §. означени". — Прима се предлог одборски са додатком дра Суботића.

Др. Суботић чита: „4) Председник руководи већање и изриче закључење." — Прима се.

5) „Он означава ред, којим да дођу предмети у претрес; но скупштина може тај ред и преиначити". Прима се.

6) „Он је дужан сваком говорнику помоћи, да своје мнење може исказати". — Прима се.

7) „Он може опоменути говорника, који се од ствари удали, да се држи ствари". — Прима се.

8) „Он може говорника, који проузрокује неред, на ред опоменути". — Прима се.

9) „Он може говорнику, који се и после опомене ствари недржи, или ред и даље квари, са приволењем скупштине реч одузети".

Прота Бранковић предлаже, да се место речи „он може" каже „он је дужан", јер он може и неопоменути, ако тако остане. — Прима се предлог сабор. одбора.

Др. Суботић чита 10) „Он је дужан старати се, да се у саветовању ред и мир држи, и за то му припада право, да седницу на неко време, али најдуже на по сата прекине, ако се ради немира и нереда неможе саветовање уредно водити.

Па ако се и по истечењу тога времена мир и ред неповрати, онда је властан председник седницу закључити, али мора најдаље до 8 дана другу сазвати". — Прима се.

Др. Суботић чита 11) „Председник је дужан у §. 38. означену ванредну скупштину сазвати.

Ако он то ма из каквог разлога неучини, може је сазвати подпредседник и против воље председника.

Ако и подпредседник неби хтео то учинити, властни су је сазвати они, који су одредили, дотично захтевали.

Тој скупштини председава, ако председник или подпредседник недође, по годинама најстарији присутни члан скупштине".

Др. Милосављевић предлаже, да та алинеја сасвим изостане.

Иса Павловић брани одборски предлог. — Прима се предлог сабор. одбора.

Др. Суботић чита 12) „Ако председник дужности своје неће да испуњава, могу га скупштинари у законитој седници на одговор позвати, па ако се довољно не оправда са председништва скинути. Но у овом случају ваља да се нарочита седница законито закаже, и да су у тој седници присутни најмање три четвртине свију скупштинара", — и додаје, да се каже место „три четвртине" „две трећине".

Др. Милосављевић предлаже, да та алинеја изостане.

Сандић потпомаже предлог дра. Милосављевића, што би ово давало повода непрестаним заћевицама.

Др. Суботић брани редакцију. — Прима се предлог саб. одбора са изменом дра. Суботића.

Др. Суботић чита „§. 50.: Подпредседник има сва права и дужности председника, кад овога нема, или ма из ког узрока неће или неможе послове председника да отправља." — Прима се.

Др. Суботић чита „§. 51.: „Перовођа, ако није члан скупштине, нема решавајућег гласа у скупштини." Прима се.

Др. Суботић чита: „§. 52.: Л. местни црквени одбор."

§. 52. „Местни црквени одбор састоји се у општинама до 2000 душа из 6 чланова; у општинама до 4000 душа из 12 чланова; у општинама од 4000 душа и више из 18 чланова. Изван тога сви су пароси чланови местног црквеног одбора."

Анђелић пита разуму ли се ту и ђакони и капелани, или само пароси.

Др. Касапиновић вели, да је то питање излишно, јер ту стоји изрично „пароси."

Др. Милосављевић предлаже, да друга алинеја изостане.

Кречаревић има исправак, вели, да је то мало 6 чланова, него нека се тај број умножи за $^1/_3$ ради особитих околности.

Др. Суботић није за исправак Кречаревића, препоручује предлог одборски. — Прима се предлог одборски.

Др. Суботић чита §. 53.: „Председник је овом одбору председник, дотично подпредседник општине, а перовођа му је перовођа скупштине.

Парох ако није председник општине, има почестно место с десне стране председника."

Вујић предлаже, да друга алинеја изостане.

Др. Суботић исправља редакцију, да се каже место „општине" „скупштине."

Прота Бранковић предлаже као засебан §. ово: „Председник и подпредседник скупштински јесу чланови одбора." — Прима се и упућује се на редакцију. — Предлог саб. одбора прима се.

Др. Суботић чита §. 54.: „Одборници се бирају на 3 године. Но с крајем сваке године иступа коцком из одбора једна трећина чланова му, и скупштина бира на њихово место друге. Но и они, који су иступили, могу бити на ново избрати," — и уједно исправља да се после речи „чланова му" дода „и враћа се у скупштину," а после речи „бира" да дође „из своје средине." — Прима се предлог саборског одбора.

Др. Суботић чита §. 55.: „Ако се које место одборника у течају године смрћу, или добровољним иступањем или правомоћним искључењем упразни, попуниће га скупштина одма."

Јереј Јовановић предлаже, да после речи „правомоћним" дода реч „скупштинским." — Прима се предлог одборски.

Др. Суботић чита §. 56.: „Седнице одборске држе се прве недеље сваког месеца, а по потреби, или ако то најмање трећина одборника узиште, има председник и ванредну седницу заказати." Прима се.

§. 57.: „Председник опредељује ред предмета за саветовање и руководи расправе." — Прима се.

§. 58: „Сваки одборник може предлоге чинити." — Прима се.

§. 59.: „Да може одлука ваљана бити, иште се половица уредно сазваних одборника, већина одлучује, а гди су гласови наједнако располовљени, ту глас председникова одлучује.

При претресивању предмета има бити присутан нарочито онај члан одбора, коме је дотична струка поверена." — Прима се.

§. 60.: „Записник се води о свакој седници, а има у себи садржавати имена: председника или подпредседника и присуствујућих одборника, даље предмете знања или претресања ради предложене, стављене читане и донешене закључке. Осим тога могу доћи уз записник и одељени гласови и ограде, но само онда, ако се то у седници искало, и садржај њихов точно означио буде, „иначе не." — Прима се.

§. 61. „Записник одборски одостоверава се у истој или најдаље у првој идућој седници одборској, а подписује га председник, перовођа и чланови, који су били у седници присутни.

Изводе из одборског записника издаје председник са перовођом под печатом црквено општинским са својим подписом." — Прима се.

Председник затвара седницу у један сат по подне и заказује идућу за 9. јуни у 9 сати пре подне.

Седница држана 9. јуна 1871.

Председник отвара седницу у 10 часова пре подне и позива перовођу, да прочита записник прошле седнице.

Перовођа Иса Павловић чита записник прошле седнице, записник се одоставерава.

Председник подноси представку Вршачког грађанства, у којој моле, нека сл. сабор журно таке наредбе учини, да једна и друга скупштина одступи, па да нов избор црквене скупштине са новим пописом бирача нареди. — Предаје се петиц- одбору, да о овој ствари одма извештај поднесе. —

Даље подноси писмо Ђорђа Лађевића заменика Н. Славнића, којим полаже мандат.

Јереј Јовановић предлаже, да се нов избор нареди. Прима се.

Председник подноси брзојав А. Хаџића заменика дра Светозара Милетића, — у ком јавља, да му послови недопуштају, да одма на сабор дође. — Међутим предлаже, да се дру Милетићу у садањим приликама пошта укаже тим, да му сабор место непопуњено остави.

Др. Касапиновић подноси у свези с овим брзојавом стојећу молбу дра Св. Милетића посланика Н. Садског, да се његов заменик на сабор позове, и ако овај у сабору неможе учествовати. да се разпише избор заменика или ако сабор за праведно нађе и избор заступника —усљед те молбе дра Милетића предлаже др. Касапиновић, да се ова молба уступи у препису новосадској општини, да она у том погледу по свом увиђењу поступи.

Др. Милосављевић предлаже, да остане непопуњено место дра Светозара Милетића.

Др. Суботић предлаже, да се А. Хаџић на ново позове, да одма дође, јер је преко нуждан, или да се категорично изјасни, хоћели доћи или не.

После кратке дебате и пошто др. Милосављевић своји предлог натраг повуче, усваја се предлог дра Суботића.

Н. Григоријевић парох подноси молбу удовице Анастасије Суботић из старог Футога, да јој се одреди припомоћ из нар. фонда. — Петиц. одбору.

Прота Л. Стефановић подноси сљедећи предлог: „Пошто је сабор још од г. 1864. и 1865. на разлогу користности сваког пензијоног фонда закључак у §. 25. I. Б. превиш. решкрипта од 10. августа 1868. год. уврштени донео, да парохијално свештенство има на целу јерархију јерархијски фонд за удовице и сирочад своју основати. Пошто од то доба протекоше 6 година, без да се је наредило, како би тај благодетни завод у живот ступио. — Пошто је и сабор прошле године у §. 27. свога операта о уређењу и дотацији свештенства исту уредбу поновио, без да је ближе кораке ко изведењу исте уредбе учинио. — Пошто свештенство из целе и у целој српској јерархији нигде бољега способа и гаранције, где би својих породица корист заступати и заступљене видити могао, нема од овог народног сабора. — Пошто без нарочите саборске наредбе могло би остварење упитног благодетног фонда остати и на дуже времена само скромна жеља, то узимам слободу ставити сљедећи предлог: Да сл. сабор из средине своје одбор из 9 чланова одреди, који ће установе пензијоног фонда за удовице и сирочад свештенства целе јерархије још у течају ове седнице саставити и сл. сабору на одобрење и оживотворење поднети."

Пошто овај предлог довољан број чланова потпомогнуше, ставиће се као прешан још у данашњој седници на дневни ред после већ одређеног дневног реда.

Прелази се на дневни ред.

Прота Беговић подноси исправак, да после §. 62. дође нов §. који би овако гласио: „Пословни је језик српски са ћирилицом." Прима се.

Др. Суботић чита §. 62.: „У делокруг местног црквеног одбора спадају следећи предмети:

а.) Он извршује закључке местне црквене општине, кад и више црквено-школске наредбе у општини."

Прота Бранковић предлаже ово: „Пошто одбор школски засебан орган у општини сачињава, то да се у делокруг школског одбора засебним оделењем у закону овом обележи, на свршетку делокруга црквенога одбора у смислу примљених §.§. у нацрту за срп. нар. основне школе а наиме у §.§. од 237—245. а из делокруга црквеног одбора избрише."

Др. Максимовић предлаже, да у 2. зачело алинеје а) дође: „кад и више црквено школске наредбе у општини."

Др. Суботић говори против предлога проте Бранковића и против исправка дра Максимовића. — Прима се предлог саб. одбора.

Др. Суботић чита б.): „Он бдије над добрим редом при служби божијој и доноси дотичне наредбе само из своје седнице. Поједини одборници могу своје предлоге у одборској седници чинити, али сами за себе немају ништа без одборског налога радити."

Јереј Јовановић предлаже, да ова 2. алинеја изостане.

А. Сандић брани редакцију и додаје после речи „при служби божијој" још ово: „немешајући се у предмете духовне."

Др. Максимовић слаже се с предлогом Јереја Јовановића, јер је све излишно, што се наводи у 2. алинеји, што се каже у предлогу одборском „доноси наредбе само из своје седнице" — вели, да њему није познато ниједно тело, које доноси закључке изван седнице, јер онда није тело Даље вели неможе цео одбор бити увек у цркви, да бдије над добрим редом, него то могу само поједини чланови, а неби рад од појединих чланова правити полиције.

Прота Беговић брани редакцију уз додатак Сандићев.

Прота Миликшић слаже се са предлогом Јереја Јовановића.

Прота Влаховић прима предлог Јереја Јовановића, јер о том говори сљедећа алинеја.

Иса Павловић моли г. известиоца, да му разјасни, шта се разуме под добрим редом при служби божијој.

Др. Суботић разјашњава, да се под речима „он бдије над добрим редом при служби божијој", разуме то, да се неби два свештеника за време службе свађали у олтару, да се неби препирали свештеник и учитељ, да се неби отимали, који ће слово говорити и још много других такових случајева.

Иса Павловић вели, да су се многи говорници уписали, зато да по пословнику изаберу једног, који ће говорити. — Сви говорници одустају од речи осим проте Милутиновића, који подпомаже исправак Јереја Јовановића. — На гласању прима се предлог Јереја Јовановића.

Др. Суботић чита в) „Он помаже пароху при уздржавању црквеног запта и морала у општини; упорне опомиње и укорава."

Сандић предлаже, да овај алинеја изостане.

Парох Григоријевић неслаже се с тим, зашто то г. Сандић није казао код б.)

Прота Бранковић предлаже, да се реч „уздржавање" замене са „одржавање".

Иса Павловић говори против предлога Сандићевог.

Др. Максимовић предлаже, да друго зачело те алинеје „упорне опомиње и укорава" изостане.

Др. Бранко Стефановић пристаје уз исправак Сандићев, али да остане прво.

Др. Суботић брани редакцију. — Прима се предлог одборски.

Др. Суботић чита г) „Настојава око зграда црквених,, парохијалних и школских и пази, да су све чисте и у добром стању."

Др. Максимовић предлаже, да се изостави реч и школских".

Др. Суботић брани редакцију. — Прима се предлог одборски.

Др. Суботић чита д): „Поставља, надзирава и отпушта служитеље црквене и школске."

Прота Стефановић подноси исправак: „Поставља и отпушта служитеље црквене а наиме црквењака на предлог дотичног пароха, а гди их је више онога, који у месту свештенички уред представља."

Пуљо неприма исправак проте Стефановића, него је за редакцију.

Прота Влаховић говори за предлог проте Стефановића.

Милутин Ратковић игуман прима предлог проте Стефановића.

Др. Максимовић потпомаже протин предлог.

Јово Трбојевић говори за редакцију а против предлога проте Стефановића.

Др. Касапиновић брани предлог одборски.

Иса Павловић предлаже, да се од 8 пријављених говорника изабере један, који ће говорити.

Сви одустају осим проте Милутиновића, који с неколико речи потпомаже предлог проте Стефановића.

Др. Суботић пита, шта г. прота Милутиновић разуме под тим „на предлог свештеника;" да ли мора одбор изабрати онога, кога свештеник предложи, или само споразумно са свештеником да бира црквењака. Ако мора, онда нека се стави делокруг свештеничких дужности, а нека се уклони из делокруга одбора. Ако се пак споразумно бира, онда то стоји и у одборском предлогу, јер је и свештеник у одбору. — Прима се предлог проте Стефановића.

Др. Суботић предлаже, да се сад узме у претрес предлог проте Стефановића.

Др. Максимовић чита предлог, који се једногласно прими.

Председник одгађа седницу на 15 минута ради договора о лицима, која би дошла у тај одбор.

После 15 минута настави председник седницу и предлаже по договору сљедећа лица, која би дошла у одбор за састављање установа за пензијони фонд: епископ Грујић, прота Стефановић, прота Влаховић, прота Бранковић, прота Миликшић, прота Милутиновић, прота Чуповић, прота Кукић и др. Натошевић. — Примају се једногласно.

Председник затвара седницу у 1 сат после подне и заказује идућу за 10. јуни 1871. у 9 сати пре подне.

Садница држана 10. јуна.

Председник отвара седницу у 10 сати пре подне и позива перовођу, да прочита записник прошле седнице.

Перовођа др. Максимовић чита записник. Записник се одоставерава.

Председник подноси тужбу Лазара Керечког против ерњешевачког учитеља Милоша Видаковића. Петиц. одбору.

Даље подноси молбу школ. одбора у Глини, који моли, да се тамошњи срп. учитељ из нар. фонда плаћа. Петиц. одбору.

Даље подноси молбу свештеника Ђорђа Којановог Стефановића, који моли новчану припомоћ из нар. фонда. Петиц. одбору.

Даље подноси брзојав посланика Лупе, у ком моли, да му се даде допуст на 8 дана ради болести.

Др. Суботић предлаже, да му се дозволи допуст на 4 дана. Прима се предлог дра. Суботића.

Иса Павловић подноси молбеницу карловске општине, да се 1. конзисторија пожури, да на тужбу против учитеља Васе Лолића, који се пићу одао, што пре решење донесе 2. да се у обзиру свештеничке плате, почем карловски свештеници и по решкрипту и по старом плаћу узимају, ред заведе и 3. да се нереди при тасовима одклоне. Петиц. одбору.

Груборовић подноси тужбу неколицине становника петринских против тамошњег проте Кукића ради невршења своје дужности молећи, да се истрага против њега нареди. Петиц. одбору.

Прота Живковић подноси молбеницу црквене општине Борчанске, која моли, да јој се на зидање школе даде зајам од 2000 фор. из нар. фонда. Петиц. одбору.

Прелази се на дневни ред.

Др. Суботић чита §. 62. е: „Бригу води, да се тачно издају плате и пристојбине свештеницима, учитељима и учитељкама и другим званичницима и послужитељима црквеношколским." Прима се.

Др. Суботић чита ж: „Води бригу за сироте, удовице и убоге." Прима се.

Др. Суботић чита з.: „Чува, умножава и управља имањем црквеним, парохијалним, школским и убожијим, и има инвентар свега тога имања сачинити и сваке године попис тај понављати, да се нове ствари у инвентар уведу а покварене избришу."

Прота Стефановић има исправак: да се на крају овако измене: „у њега новонабављене ствари уводити а покварене и неупотребителне брисати и на крају сваке године фактично стање сравњивати."

Др. Бранк. Стевановић подноси исправак: „даље има се одбор старати, да се сво непокретно имање општинско у српско православним општинама и у оним, које су сад још мешовите, али кад се временом деоба по народности спроведе као властитост православне црквене општине укњижи."

Оба се исправка примају и упућују на редакцију.

Др. Суботић чита и: „Он издаје асигнације епитропима и старатељима убогих поради подмирења већих трошкова." Прима се.

Др. Суботић чита ј): „На начин од местне црквене скупштине прописани издаје он капитале под интерес, а непокретна добра под закуп или најам; закључује уговоре сваке врсте за зидање или обнављање украшавање цркве, школе и других зданија, као и уговоре за друге црквн. шк. потребе, и пази, да епитропи и старатељи сирота и убогих приходе проистичуће из капитала и других добара точно побирају." — Прима се.

Др. Суботић чита к): „Црквн. одбор пази, да се са особеним фондовима и фундацијама особено рукује, и особено о њима рачуни води и полажу; он прегледа све рачуне, који му се свака три месеца поднети имају, и саставља при концу године свеколики рачун за црквену скупштину и предрачун за будућу годину.

Свака три месеца редовно, а по околностима и ванредно касе прегледа. — За рачуноводство и руковање с касама служи приложена наредба." Прима се.

Др. Суботић чита л): „Стара се, да се рђави, раскошни, народу морално и материјално шкодљиви обичаји на свадбама, свечарима и дућама, као и раскош у ношњи искорењују."

Сандић подноси исправак, да изостане алинеја л), јер се то неможе извести.

Парох Григоријевић подноси исправак, да се после речи „дућама" дода „баловима, селима, беседама, не мање вожење на батару, као и сваки други раскош како код простака, тако исто и код господе чиновника, адвоката а особито код оних, који имаовине немају."

Прота Стефановић подноси исправак, да се на крају дода: „и другим подобним приликама" да л) изостане, а место тога, да дође „помаже пароху, да се туђински, хрђави, раскошни народу морално и материјално шкодљиви обичају искорењују."

Прота Беговић говори, да је ово тачка, ди ми наш народ црнимо, и убијамо веру у нас. Ако се овде, вели, обичаји шкандализују, то се горе у хрватској чувају као светиња. Кад би истину хтели рећи, морали би против себе говорити, код нас се свира клавир, играју валцери, а народ не. Узмите православну цркву, њу народ издржава, онај народ, ког ви хоћете да назовете неморалним. Ја сам за то, да се ова тачка изостави, јер је народ неће примити, него ће изгубити веру у нас, у сабор — од овог црни народу образ.

Иса Павловић протестује против тога, да се тим смера народу образ црнити. Доказано је, вели, да наш народ пропада, томе су у многом криви неки обичаји, јер се зло употребљују. Код нас се више троши, него што се привређује. Томе су поред свега другог криви и зли обичаји, зато треба гледати, да се народ сачува од пропасти.

Прота Бранковић предлаже, да то изостане, јер је илузорно. Ми сви треба да предходимо примером народу, па ће се ти обичаји искоренити.

Др. Лаза Костић говори да то треба да остане, јер кад би се то сад изоставило, то би изгледало, да ми или одобравамо те обичаје, или мислимо, да их више нема.

Др. Касапиновић говори, да се ту неиде на то да се обичаји искорењују, него да се раскоши и злоупотребе искорењују. У Црној Гори су задржани најлепши обичаји, па је опет донешен закон, да се раскош при сватбама искорењује, то је доказ, да и тамо има раскоша.

Др. Ст. Павловић говори, да се овде под народом неразуме само прости народ, него цео народ, јер богаташи троше још више. Ми би као сабор згрешили, кад се неби обазрели на погрешке у нашем народу, и ја држим, да то неће народ увредити него ће му добро доћи. Ја сам за редакцију.

Др. Суботић мисли, да нема овде ниједног, ко ће тврдити, да треба оставити раскошне, морално и материјално шкодљиве обичаје. Сабор неможе прописивати дужност, него он то налаже својим органима а у одбору је свештеник, он ће и на дући и на венчању и свагди и свакад говорити и учити народ. — Допуну пароха Георгијевића држи за малу шалу, а ту нетреба шале, — прима исправак проте Стефановића. — Прима се редакција уз исправак проте Стефановића.

Др. Суботић чита м): „Црквени одбор приуготовљава нуждно за кандидацију ђакона, систематизо-

ваних парохијских помоћника, пароха, учитеља и учитељки.“ — Прима се.

Др. Суботић чита н): „Црквени одбор спрема основане предлоге за местну црквену скупштину и заказује дан држања исте.“ — Прима се.

Др. Суботић чита о): „Црква. одбор бира из средине своје и ван ове на годину дана епитропе и старатеље сирота и убогих.

Исто тако бира он из средине своје и ван ове на три године управитеља и остале за општинске школе потребне органе.

Избор местног управитеља и старатеља школског подноша се епарх. администр. власти на потврђење.

За управитеља главних школа предлаже одбор епарх. администр. власти за то способна лица ради наименовања.

Ови су сви одбору за радњу своју одговорни. Они су чланови одбора и то, ако су и по себи одборници са решавајућим гласом, иначе са објашњавајућим.“

Јереј Јовановић подноси исправак: 2. 3. 4. и 5. алинеја да изостану, а избор управитеља, да се уврсти у делокруг скупштине у 2. алинеји на основу §. 245. школ. закона.“

Др. Милосављевић подноси исправак: „За управитеља главних школа предлаже одбор црквеној скупштини за то способна лица ради избора.

Избор местног управитеља школског подноша епархијалној школској власти на потврђење.“

Сандић подноси исправак, да се у 2. зачелу иза речи „године“ дода „управитеља главне (где је главна школа) и управитеља основних школа и т. д. (кад у предлогу) избор управитеља главних и управитеља основних школа подноша се епарх. администр. власти на знање. По том дакле треће зачело да изостане.“

Др. Бранко Стевановић подноси исправак: алинеја 2. 3. и 4. да изостане.

Прима се 1. алинеја по редакцији 2. 3. и 4. изостају, 5. се прима по редакцији.

Уједно се прима начелно о исправку јереја Јовановића, да се избор управитеља уврсти у делокруг скупштине, што се ради редиговања упућује одбору.

Прота Бранковић предлаже, да се при крају §. 62. као н.) дода: „На начин од местне црква. скупштине прописани, располаже одбор црквени још и са столовима у цркви.“ — Прима се.

Сандић предлаже, да се дода још као р ово: „Са прибирањем милостиње, поставља се у цркви ковчежић, те се укида ношење тасова у цркви. — Приходи отуд деле се на дојакошње цели од тасова.“ — Не прима се.

Др. Суботић чита §. 63.: „Дужност епитропа у главном састоји се у следећем и то а) они примају приходе и подмирују трошкове по упутству одбора, б) полажу одбору свака три месеца рачун, в) воде нарочито надзирање над дотичном покретном и непокретном својином; подносе годишње известије о стању речене својине; чине предлоге, како би непокретна својина веће користи могла доносити, а и о том, ако би се обнављања или грађевине какве предузимати имале.“

Кречаревић подноси исправак под б.) „сваки 6 месеци предају се рачуни“ место „свака три месеца.“ — Прима се предлог одборски.

Др. Суботић чита 64.: „Дужности старатеља сирота и убогих у главноме ове су: а). Они воде бригу о сиротама и убозима општинским. б.) Воде рачун о приходима и расходима; троше на сироте и убоге по упутству одбора; полажу свака три месеца рачун одбору; подлеже одбору у обзиру прегледања касе, и чине предлоге одбору, како би се то имање умножило. в.) Они скупљају добровољне прилоге за сироте и убоге.“ — Прима се.

Др. Суботић чита §. 65.: „За управитеље основних и главних школа, као и за старатеље школске издаће се особено упутство,“ предлажући уједно, да изостане. — Изостаје.

Др. Суботић чита §. 66.: „Готовина, облигације и правни документи имају се чувати у сигурној каси на сигурном месту. Каса ће имати три кључа, од којих један држи председник одбора, други парох, ако није уједно и председник, трећи главни епитроп; ако ли је пак парох уједно и председник, онда он држи први кључ, други главни епитроп, а трећи школ. старатељ.“ — Прима се.

Др. Суботић чита §. 67.: „Приликом црквене визитације подноси се окружном протопресвитеру на захтевање записник на увиђење.

Др. Милосављевић предлаже, да овај §. изостане. — Изостаје.

Др. Суботић чита §. 68.: „Ако би црквени одбор био у одправљању своје дужности поступио небрежливо, или ако би хотимице више пута границе свога делокруга прекорачио, то ће скупштина на дотичну ма с које стране долазећу пријаву стање ствари остати и по успеху истраге одбор одпустити и нови изабрати.

Ако пак скупштина неби хтела на добивену пријаву истрагу одредити и решење издати, онда ће епарх. администр. власт сама по дужности истрагу повести, по околностима одбор дигнути и скупштину позвати, да нов одбор изабере,“ уједно предлажући, као допуну овом §. „Против решења скупштине или администр. власти припада одбору право призива на епарх. скупштину.

Јереј Јовановић предлаже ову допуну: „а одбору остаје право призива на епарх. скупштину!

Прота Бранковић подноси исправак на допуну дра Суботића: „Против тако разрешеном одбору пропада призив на епарх. скупштину а дужности одборске врши до коначног решења новоизбрани одбор.“ —

Прота Беговић исправља: да изостане „ма с које стране долазећу.“

Прима се предлог одборски с допуном дра Суботића.

Др. Суботић чита „М. Оотношају општине на према дотичним властима.“ Прима се.

Др. Суботић чита §. 69.: „Епарх. администр. власт шиље своје наредбе местној црква. скупштини „посредно.“ — Прима се.

Др. Суботић чита §. 78.: Епар. власт дужна је у свим оним случајевима, у којима јој се закључци црква. скупштине ради одобрења подносе (§. 37.) приговоре своје ако каквих има, из прве своје седнице, скупштини приопштити или јој бар јавити, да приговора на те закључке има; ако епарх. администр. власт пропусти то учинити, општина може своје закључке извести.“

Прота Стефановић подноси исправак: „Приговоре своје, ако каквих има изменути место „из прве седнице“ казати „за 14 дана од дана доставе“ даље у ставу: „или јој бар јавити,“ да се дода „за исто време јавити.“ — Прима се предлог одборски.

Др. Суботић чита §. 71. „Ако би се какав сукоб између општинског представништва и предпостављене административне власти ради тога изродио, што општина пориче како епархијалног администр. власти, решава га на пријаву општине виша црква. администр. власт“, примећујући, да у врсти иза речи „каково“ треба додати „право“, што је штампарском погрешком изостало.

Сандић има исправак, да се у последњој врсти место „црква. администр. власт“ каже „епархијска скупштина.“ — Прима се предлог одборски са исправком Сандића.

Др. Суботић чита 72. §.: „Решење епарх. администр. власти, против којему се општина на вишу власт призове, добија извршну моћ, кад га виша власт потврди,“ предлажући, да овако гласи: „Решење администр. власти, против којег се општина на епарх. скупштину позива, добија извршну моћ, кад га ова потврди.“

Сандић подноси исправак: „Решења епарх. администр. власти, против којих се призове општина на епарх. скупштину, извршују се, кад их ова узме на знање без приговора. — Прима се по новој стилизацији извештача.

Др. Суботић чита §. 73. „Решење врховне администр. власти има се извршити, и незадовољној страни остаје просто молбу нар. сабору поднети,“ предлажући да изостане овај §. — Изостаје.

Председник затвара седницу у $1^{1}/_{2}$ сата после подне а идућу заказује за 12. јуна у 11 сати пре подне.

Седница држана 14. јуна 1871.

Председник отвара седницу у $9^{1}/_{2}$ часова пре подне и позива перовођу, да прочита записник прошле седнице.

Перовођа др. Касапиновић чита записник прошле седнице. Записник се одоставерава.

Председник подноси молбу срп. црква. општине фабричке, да би се столица епископска у Темишвару одржала и што пре попунила. — Петиц. одбору. Даље подноси молбу Саве Павловића пароха Јозефовачког, да би сабор парохију Јозефовачку у бољи разред уврстио и њему за сачуване касе, књига и одежда црквених за 1848 годину награду одредио. — Петиц. одбору. Подноси молбу Конст. Обркнежевића свештеника у српској Боки, да се било њему, било сапароху му драга парохија одреди. — Петиционом одбору. Подноси молбу Мојсеја Георгијевића пароха Новосадског, да му се син Илија за личног помоћника пристави. — Пет. одбору.

Др. Рогулић подноси молбу православне општине Шатриначке у погледу плате свештеничке и сесије. — Предаје се петиц. одбору.

Парох Анђелић подноси изјашњења Лазара Јовановића свештеника Крушедолског, Шатриначког у истом питању. — Предаје се петиц. одбору.

Ст. В. Поповић подноси жалбу Кулског учитеља Николе Ракића, да му јје општина 5 јутара земље одузела. — Петиционом одбору. Даље подноси молбу општине Илочац ради подноре од 1000 фор. за унутарњи намештај цркве. — Петиц. одбору.

Прота Миликшић подноси молбу свештеника Симеона Степанца пароха Батског у смотрењу свештеничког наплаћивања. — Петиц. одбору.

Прота Чуповић подноси молбу општине у Белој којом жури решење своје молбенице од 24. априла 1871 год. — Петиц. одбору.

Извештач одбора за прегледање бачких манастира Божидар Вујић подноси предлог одборски у смотрењу потраживања негдашњих прњавораца Ковиљских, Недељковог, Мајског и Дудашевог. (Ставиће се у своје време на дневни ред.)

Известилац петиционог одбора др. Милосављевић подноси предлог одборски на молбеницу општине Горњо-карловачке у смотрењу употребљења закладе за споменик Мушицког: „Да се срп. правосл. горњокарловачкој општини остави, да она толико камате од постојећег капитала на подизање скромног споменика на гробу Лукијана Мушицког употреби, колико нађе, да је целисходно; а са капиталом, да се заклада Лукијана Мушицког заведе за плату учитељице на горњо-карловачком учитељишту.“

Сандић подноси протупредлог на други део одборског предлога: да се приход закладе Мушицкове издаје на стипендије ученицама школе учитељичке у горњем Карловцу.“ Прима се први део одборског предлога и предлог Сандићев.

Др. Милосављевић подноси одборски предлог: „Срп. православна општина фабричка у предграђу темишварском моли, да се на основу закључака саборских од 1864—65 конзисторија темишварске епархије што пре у смислу закона преустроји и отсутни епископ Нако у своју дијецезу натраг позове, или у противном случају така управа постави, која би чувар реда и имаовине, као и отац помешаним општинама била; даље моли, да у ствари несталих конзисторијалних записника и списа сабор једну комисију ради испитивања конзисторијалне архиве истрагу нареди.“

Предлог одбора: „Пошто је сабор својом иницијативом поменута питања у расправу узео, то да се поднесак међу саборске списе стави“.

Ђ. Димитријевић подноси противпредлог: „Да се сви списи и тужбе, које се од појединих општина против конзисторије темишварске сабору поднешене Њег. Преузвишености са позивом на саборско решење, по којем је уређење исте конзисторије право и дужност Њег. Преузвишености уступе с тим, да о исходу ствари сабор у своје време извести“.

Иса Павловић подноси исправак: „Нека сл. сабор изашље два члана саборска, којима ће Њег. Преузвишеност придодати једнога од стране духовне власти, да против темишварске конзисторије у правцу свију поднесених тужаба истрагу поведе“. — Прима се предлог посланика Ђ. Димитријевића.

Др. Милосављевић подноси следећи извештај: Општина Мехаљска у предграђу темишварском моли, да се I. конзисторија темишварска што пре организује, II. да се вармеђским властима препречи мешати се без знања конзисторије у црквене власти; III. да се организација тамошње општине за закониту призна; VI. да се две залишне сесије општини на црквено просветне цели уступе; V. да се акта конзисторије темишварске у питању помешаних општина што пре претресу и решењу подвргну“.

Предлог одбора: „Пошто је сабор својом иницијативом у тачки I. II. III. и V. поменута питања већ у расправу узео, то да се овај поднесак у том погледу међу саборске списе стави, а што се у тачки IV. изложеног питања о залишним сесијама тиче, то да се поднесак онда пред сабор изнесе, кад у овом обзиру од г. архим. Живковића учињени предлог на дневни ред дође.“

Према већ донешеном решењу с тим се уступају Њег. Преузвишености г. администратору, а у погледу залишних сесија усваја се предлог петиц. одбора.

Др. Милосављевић чита следећи извештај: „Срп. црква. општина у Фабрици моли, да сл. сабор конзисторију темишварску упути, да изврши решење министарско у погледу оне српске парохијалне сесије, што је од вајкада срп. црква. општини принадлежала, но која се сада у притјажању романског проте Дрегића налази“.

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторија упути, да у смислу закона поступи. — Прима се.

Др. Милосављевић чита извештај: „Српска православна општини Мехалска тужи председника конзисторије Стевана Михаловића архимандрита, наводећи, да већма држи страну Романима, него њима, конзисторијална закључења у записнику брише и мења по својој вољи, и моли, да сл. сабор одреди једну комисију, која би прегледала протоколе конзисторијалне и новог председника конзисторији поставила“. — Предлог одбора: „Пошто је сабор својом иницијативом поменута питања у расправу узео, то да се поднесак међу саборске списе стави“. — Према већ донешеним закључцима ови уступају се Њег. Преузвишености г. администратору.

Др. Милосављевић чита извештај: „Срп. правосл. оросламошка општ. подкрепљава тужбу фабричке општине, и моли, да се још пре изравнања Срба и Романа по Српство опасни садањи председник темишварске конзисторије архим. Ст. Михајловић са председништва што пре уклони.“

Предлог одборски: „Пошто је сабор својом иницијативом поменута питања у расправу узео, то да се поднесак међу саборске списе стави.“ Према већ донешеним закључцима списи ови уступају се Њег. Преузвишености госп. администратору.

Иса Павловић чита извештај петицијоног одбора: „Срп. општина обровачка подноси жалбу своју против Тодора Георгијевића свештеника тамошњег, у којој наводи, да га је, из узрока, што се с њима свађа, што се маша у општинске ствари, пијанчи, глоби и у блуду живи, — закључком својим суспендовала.“ Предлог одбора: „Да се путем највише администр. власти конзисторија упути, да овај предмет неотложно извиди и решење донесе.“ — Прима се.

Иса Павловић чита следећи извештај: „Теодор Георгијевић свештеник обровачки подноси оправдање своје на лажну тужбу учитеља тамошњег Васе Бујичића, у којој наводи, да је целој овој ствари узрок учитељ и његов сопарох, који људе и скупштину против њега подбадају, и подкрепљује поднесак свој са 4 прилога, од којих два садрже закључак конзисторијални Бачке епархије, а друга два Чолића, окружног школ. управитеља, који против истог учитеља говоре.“ — Предлог одбора: „Да се путем администр. власти упути на конзисторију поради извиђења ствари „решења. — Прима се.

Иса Павловић чита следећи извештај: „Теодор Георгијевић администратор обровачки моли, да се суспендираном и у капљи лежећем од 5 год. пароху Петру Јанковићу пензија даде, а њему цела парохија обровачка преда.“ — „Да се путем највише административне власти конзисторија упути, да у смислу закона поступи.“ — Прима се.

Иса Павловић чита следећи извештај: „Срп. правосл. општина моноштарска у Банату тужи се против тамошњег романског пароха Антонија Тодореску због непријатељског с њима поступања, и моли, почем свог рођеног пароха немају, сл. сабор, да им се изабрани од њих свршени карловачки богослов Георгије Вујић за свештеника њиховог рукоположи.“ — Предлог одборски: „Да се упути одбору за срп. ром. деобу.“ — Прима се.

Иса Павловић чита следећи извештај: „Молба срп. црква. школ. општине моноштарске, да се узму у заштиту против насиља, што им Романи чине и да им се изабрани Ђорђе Вујић за пароха рукоположи.“ — Предлог одборски: „Да се преда одбору са срп. роман. деобу.“ — Прима се.

Иса Павловић чита следећи извештај: „Жалба Данила Димитријевића члана срп. црква. шк. општине из Т. Бечеја, што је жупанијски судац самовластно заказао скупштину дошавши у ову и поставивши пандура с бајонетом на врати, изнудио званичним тероризмом решење скупштине у обзиру плате свештеничке за прошле две године.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторија упути, да ову ствар што пре сабору припошље.“

Др. Суботић предлаже, да се после речи „извиди“ стави додатак: „и у свом делокругу без сваког отлагања у смислу уредбе за црква. шк. православне општине под најстрожијом својом одговорношћу реши и сабору уз образложено извешће поднесе.“ — Прима се предлог одборски уз додатак дра Суботића.

Иса Павловић подноси извештај: „Општина Перлеска својим поднеском моли, да би сл. сабор сходне законите наредбе донети изволео, да парохијално свештенство позорност и делатност своју што више обраћа на проповедање науке христове и упознавање народа с врлинама Хришћанским.“

Предлог одбора: „Да се уступи врховној духовној власти.“ — Прима се.

Иса Павловић чита извештај: „Молба свештеника Старо-Бановачких Григорија Георгијевића и Павла Јанковића, да се парохија Старо-Бановачка стави у II. разред са платом од 800 фор. а. вр.“

Предлог одборски: „Почем се из показа, што је молбеници прикључен неувиђа, да ли су у показу наведене душе правосл. вере, то да се путем највише администр. власти конзисторија упути, да молбеницима њихову молбу заједно са прилогом ради тачнијег инструјисања поврати.“ — Прима се.

Иса Павловић чита извештај: „Молба Милоша Јанковића свештеника Јегарског ради новчане припомоћи из каквих заклада.“

Предлог одборски: „Пошто је ова ствар уређењем дотације свештенства решена, то да се стави међу саборске списе.“

Иса Павловић чита извештај: „Молба Петра Месаревића трговца из Ирига, да се манастир Јазак упути, да му дуг од 100 фор. а. вр. с каматом плати.“

Предлог одборски: „Да се путем навише администр. власти конзизторија упути, да молитељу молбеницу са прикљученим прилогом натраг врати, почем овај предмет спада у надлежност суда.“ — Прима се.

Иса Павловић чита извештај: „Молба фотографа Ђ. Кнежевића, да може он саборске посланике фотографисати.“

Предлог одборски: „Да се стави као ствар која неспада на сабор међу саборске списе.“

Иса Павловић чита извештај: „Правосл. општина Глинска моли зајам од 6000 фор. из нар. фонда ради зидања парохијалне куће.

Предлог одборски: „Да се преко највише администр. власти управа нар. фондова упути, да у смислу постојећих прописа поступи и проситеље о уветима под којима се зајмови дају обавести.“ — Прима се.

Иса Павловић чита извештај: „Молба више становника Румских, да им се стална парохија одреди, и да се определи плата свештеничка у биру и школи.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторија упути, да у смислу закона поступи.“

Др. Суботић ставља следећи додатак к предлогу одборском: „Нека конзисторија без отлагања ову ствар извиди, сходан провизоријум, који се тамо нуждан укаже, учини, и образложено мнење што скорије овом сабору поднесе.

Кречаревић ставља следећи додатак к предлогу дра Суботића: „Да се румска петиција конзисторији преда, и да за осам дана известије овом сабору поднесе.“ — Прима се предлог одбора уз додатак дра Суботића.

Иса Павловић чита следећи извештај: „молба старо-румских парохијана ради преиначења саборског закључка у обзиру радукције једне парохије у Руми.“

Предлог одборски: „Да се путем навише административне власти конзисторија упути, да у смислу закона поступи.“

Према донесеном закључку уступа се конзисторији ради извиђења и што скоријег образложеног извешћа.

Известилац петиц. одбора др. Ника Максимовић подноси следећи извештај: „Андрија Урошевић учитељ Островачки у Банату моли, да му се са погледом на његову 45 годишњу службу припомоћ из срп. нар. фонда одреди.

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти, конзисторији преда ради сходног поступања.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Трифун Радованчев бивши учитељ црепајски моли за припомоћ из нар. фонда.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти преда конзисторији ради даљег поступања.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Петар Јовановић учитељ у Крчедину моли, да му се са погледом на његову 39 годишњу службу саразмерна мировина из срп. нар фонда одреди.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторија упути, ради даљег поступања.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Петар Јовановић учитељ у Крчедину моли, да му се са погледом на његову 39 годишњу службу саразмерна мировина из срп. нар фонда одреди.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторија упути, ради даљег поступања.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Павле Ожеговић бивши учитељ у Нерадину моли, да му се са обзиром на његову 32 годишњу службу припомоћ из срп. нар. фонда одреди.“

Продлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторији преда ради даљег поступања.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Јоца Илкић бивши учитељ Барандски моли, да му се са погледом на његову 23 годишњу службу и неизлечиву болестма најмања припомоћ из срп. нар. фонда одреди.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторији уступи ради даљег поступања.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Ана удова Томе Војновића професора на гимназији карловачкој моли, да јој се припомоћ одреди из карловачког гимназијског фонда.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти, патронату гимназије карловачке ради сходног решења са препоруком уступи.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Молба Марије удовице Томе Мирч. бившег панчевачког учитеља и нар. питомца, да јој се одреди новчана припомоћ из срп. нар. фонда.“ Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторији уступи, ради бољег поступања.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: Христина Мишковић из Кумана моли, да јој се дозволи, да положи приправнички испит.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти управи срп. учитељског завода у Сомбору преда, да сходно поступи.“ — Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Гавра Пешић бивши учитељ у вел. Бечкереку а сад становник Старо-шовски моли да се бечкеречка општина позове, да му учитељску плату од 15. марта 4. октобра 1869. год. изда.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторији преда, да сходно поступи.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Стеван Јакшић из Торње у чанадској жупанији моли, да му се као потомку Јакшића одреди припомоћ из закладе, што су Јакшићи основали.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторији преда ради даљег поступања.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Срп. црк. општина Коморанска и Ђурђска моли, да јој се одреди годишње 200 фор. из срп. нар. фонда за издржавање пароха.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторији преда ради даљег поступања.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: Срп. црква. општина јазберинска моли, да капелу у Ђенђешу продати и тим новцем нову капелу у Јазберину саградити могу, да се ма којој оближњој парохији као филијах придода.“

Предлог одборски: „Да се путем највише администр. власти конзисторија упути, да у смислу закона поступи.“ — Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Станко Зечевић старатељ малолетне деце покојне Персиде Јовановића моли, да му се на основу приложене оригиналне обвезнице Алекси Н. настаратељу ман. Јаска узајмљени капитал од 420 фор. са припадајућом каматом исплати.“ Предлог одбора: „Да се путем највише администр. власти конзисторији преда ради даљег поступања.“ — Прима се.

Др. Максимовић чита извештај; „срп. црква. општиа Меминска у II. банској пуковнији дијецезе

горњо-карловачке моли за неку припомоћ ради покривања своје цркве.“

Предлог одборски: „Да се путем највише админ. власти конзисторији преда ради даљег поступања.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „срп. црквн. општина горњо-карловачка подноси свој местни статут, да га сл. сабор прегледи и одобри, пошто га конзисторија на трократну молбу није хтела потврдити“.

Предлог одбора: „Да се путем највише админ. власти конзисторија упути, да што пре у смислу закона поступи.“ — Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Срп. црквн. општина Ново-Топољска моли, да јој се одреди годишња помоћ од 200 фор. за издржавање пароха.“

Предлог одборски: Да се путем највише админ. власти конзисторији преда ради сходног поступања.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: Жалба срп. нар. учитеља скупљених у збору учитеља у Бечеју, што им се непосредно заступство у срп. нар. сабору одредило није.“

Предлог одборски „да се у писмохрану саборску међу остале списе стави.“ Прима се.

Др. Максимовић чита извештај: „Драгиња удова покојног јереја Лазара Стојановића администратора парохије Павлишке моли, да јој се одреди припомоћ из удовичког или ма ког другог фонда“.

Предлог одбора: „Да се путем највише админ. власти конзисторији преда, ради даљег поступања“. — Прима се.

Затим се саб. седница претвори у конференцију.

После четврт часа продужи се седница и др. Суботић ставља предлог, да се члановима одбора за срп. ром. размирицу, који су у доласку препречени, поставе заменици и то одборнику дру Светозару Милетићу да се за заменика одреди Ђ. Димитријевић, а одборника Петру Чарнојевићу прота Стефановић. — Прима се.

Председник закључи седницу у један час после подне и закаже идућу седницу за 16. јуни у 9 сати пре подне.

ДОПИСИ.

Ї СА БЕЛОГА ДУНАВА, на видов-дан. Сам овај дан, видов-дан, подсећа Србина на Фрушку и Раваницу где гуслари косовске јунаке, и „погибију“ србску гуде; на Косово и Стару Србију, одкуда нам данас последњи јаук Србадије долеће, и на — Србију, оружницу и узданицу србску, на Београд, и у њему на владу, која једнако „позив Србије на истоку“ на језику носи, али непрестано цвилећу и пропадајућу Србадију у Старој Србији, у Босни, у Херцеговини од пролећа на јесен, од јесени на пролеће упућује.

И зајиста јуче у очи видов-дана могосмо у „Н. сл. Преси,“ читати телеграм из Пеште, у ком се каже: „како је гроф Л. Хуњади вратио се из Београда, и имавши аудијенцију код Андрашија, одпутовао у Беч, носећи собом неку „мисију“ (поруку, позив) од стране младог кнеза Милана за Бајста, и цара.“ Није ли ово радосно зламење за „Видов-дан,“ наравно не народни, него „београдски“?

Кад је реч о Хуњадију, ваља и то напоменути, како је од пре у листовима стајало било, да је исти гроф Хуњади оставку дао на велико жупанство зато, што је највиши суд Карађорђевића опростио. Но нигде у нашим листовима не читах, да су листови, па и сам „П. Лојд“ и „Н. сл. Преса“ донели изправку, да гроф тај није оставку дао због излазка оне парнице, него је морао дати због тога, што је самовољно повалио једног сужника од образованијег круга, који није хтео на ноге скочити, кад је његова грофовска милост тавнице посетити „благоизволела“. Као да у пресуди и то стоји, да је сужник грофов роб. Но у томе се огледа презрење људи, који нису грофови, од стране грофа. И таки људи да буду носиоци какве „мисије“ за Србију? И то је писано било, да се поговара, да ће његово грофовство ступити у службу кнеза Милана. Наравно, да то неби била мала служба, него најмање: председник министарства, или подобно шта. И таки људи да буду власници, и то велики власници у Србији, у земљи, где што има добра, то је највеће, што су грађани рођењем и грађанским правом својим једнаки, и где се и кнез само као први међу равнима броји?

Чудна ли коб везује то име Хуњадија са Србијом. Хуњадије — премда мало другчије, него данашње, беху, који хтедоше Ђурђу Бранковићу, а све под видом пријатељства, главе доћи, и Србију Угарској подчинити, тако, да је Бранковић напоследку и самом Султану притицао; кнез Михајил сроди се са породицом Хуњади — и као да од тога дана и његови и србски јади започеше. Голаћи грофови Хуњадије почеше се ширити по Београду, погледаху преко рамена „Шумадинце,“ дворске кабале мах отеше, док напоследку кнеза Михајила не постиже крај улоге — Дон-Карлоса.

Сад се опет Хуњадије појављују на површини јавног живота Србског. Шта ће они у Србији, у Београду, у Србству? Није ли доста, да је толико благо бабе Милоша, које је млогом србском сузом орошено, одпутовало ван Србије, тако да и Хуњадије од њега више користи имају, него Србија, Србство, Београд — није ли то доста? Шта ће „гроф“ у Србији? Ваљда да опет свађа кнеза србског? Камо срећа и по Михајила, и по Србство, да и њим није овладао аристократски дух, који му је Србкињу као недораслу за кнегињу представљао — као да нема људи, који још памте, како је Милош сељак био, и сељачки живео.

Но ако је влада у Србији наумила, да силом кнеза Милана, најпре морално, па онда и политично у народу обори, то зајиста тешко је згоднијег, и пречега пута наћи, него што је тај, поверавати голим, а охолим мађарским грофовима „мисије“ за Србију и кнеза, можда и висока звања, или концесије а là Раух, и т. д. За Србе с ове стране, кад пређу у Београд, и иоле се усуде, коју „белу“ прословити, готови су кајици — а Хуњадије са својим шогорима, са својим ловачким људима и ртовима шири ће се по Србији, а „Шумадинац“ који се усуди, грофа мрко погледати, или му у ловачком трку с пута се неуклонити, познати ће, зашто је Хуњади морао оставити мађарску службу. —

Кад смо код грофова, обраћамо пажњу нашег сабора на стотине хиљада, које грофови, барони, и други туђинци из наши народни фондова имају од времена, кад се од горе заповедало, коме ће се по стотину хиљада зајма дати, и кад је и нашим некима подобно што у рачун ишло. Ваљало би наредбу учинити, како да се ти капитали одкажу, и код нашег народа сместе. Особито би установити ваљало, како да црквене обштине наше, или задруга поједини поседујући људи на солидарну хипотекарну обвезу могу из нар. фондова новаца добити, да сачувају србске земље од продаје, и да по прилици стран посед у србске руке добију. То ће особито у погледу војничке крајине у часу разрешења бити потребно, а и дистрикт кикиндски неби згорег било, ослободити из душмански руку. Из једног дела народни фондова могао би се и хипотекарни завод са повластицама јавни таки завода на корист како народа, тако и фондова завести.

Читам, како се свештенство мохачког протопопства ограђује противу укинућа будимске дијецезе. Ако је у том спас наш, онда нека буде на сваки 25.000 душа по један епископ у свакој нашој вароши по један, али да се заведе, да га обштине конвенцијом, и свештеници синдоксијом плаћају као и пре; али за карактерисање захтева, да се из народни фондова, ма и спомоћно и на даље на 22.000 душа епископ и т. д. држи, за достојно карактерисање тога, ни у Вуковом речнику згодне речи нема. —

На србском сабору у Карловцима опет је пала реч, која је могла изостати, ако и није мишљена онако, као што се тумачити може. Кад бијаше реч о томе, да се прве више женске школе оснују у Новом Саду, и Панчеву, примети један посланик: одкуд Новом Саду привилегије, да је све у њему? А је ли збиља све у њему? И што је у њему србскога, не само од новосађана основано досад — не привређују ли Срби у Новом Саду безплатним радом и трудом својим више, него што би од туда своје искључиве користи имали. Ала смо ми они исти Срби, који недамо једном испред другога, ма то предњачење и теретно било. Да сви и комуналисте постанемо, ипак има и предњачећи комуна, једни овде, други онде. Грijота је, што Нови Сад није на сабору заступљен, па тако и без обране остаје. Видим из поименичког гласања, да новосадски посланик међу одсутне броји — но он неможе никако бројати, и још је јесенас јавио председнику сабора, да заменика позове, а заменику, да у своје време у сабору место заузме. Ако су оба препречена, не треба да Нови Сад остане не заступљен, него да се нов избор предузме. На ту је цел новосадски посланик сабору оставку поднео. —

У 42. бр. „Панчевца“ у поговору на комунистички манифест читамо и ово: „Говорило се приликом покрета у Паризу, о комунизму и социјализму, о тежњама комуне и о интернасијоналу — али с малим изузетком неки наши новина, ужасно површно. Да се наши писци и даље неби излагали опасности, — а ја држим да је за писце то зајиста опасност — да им се рече, е су површни и т. д.“ Незнам, које се расправе у том погледу међу површне држе — али ако би за писца била — незнам каква — опасност осим повређеног својељубља, да му се рече, е је површан, не би била за саму ствар, само није доста рећи, него и показати; и с те стране могла би свака друга или следећа поворка сами разни социјалиста и комуниста једна другој пребацити, да је површна. Међутим мислим, да србском народу социјалистично и комунистично питање још није до ноката догорело, и да ће омладина србска имати и пречи ствари. „На лањској скупштини појави се покрет новог живота“ — наравно кад сваки нов покрет броји од часа, кад он у живот ступи. „Обично се до сада говорило: напред! — а где? — то се није умело рећи“. Збиља? Па што нам писац не рече. Међутим ми, који смо десетину година радили, остајемо при том, да знамо, куда напред идемо.

У бр. 3. „Раденика“ стоји: „да ће „Раденик“ са народном странком Срба и Хрвата бити донде, док је њина радња управљења на то: да садање Аустрије нестане“.

На то би се дало доста шта рећи, но ми се томе не опиремо, али би и обратно захтевали. Може бити разног мишлења о том, која од двеју држава на истоку пре може или треба да падне, или да ли обе у један ма, али ако је према каквом интересу Русије Аустрија прва на роду, то интерес, или бар снага јужни Славена, а нарочито Срба има други рачун. Док се ми будемо препирали о том: да ли јединство иде пред слободом, или треба да слобода иде пред јединством народа, а не сватимо, да је то у нас истоветно, и да је једно другоме услов — донде оба болесника могу ако ништа друго, оно наше поколење преживити. У том истом броју вели се: „да је јасно, да сувремено колено, или боље рећи два колена, која се сутичу: остарина и омладина, конзервативци и либералци, имају мисију, да произведу што више начелника, капетана, секретара, писара, пандура, практиканата и т. д“ Наравно, треће колено: то је, које сад наступа, и то ће јамачно бити нова омладина.

Држим, да ће се сваки родољуб радовати, да настајуће колено буде и боље, и сретније, и успешније — али читаво једно садање колено тако, и то без основа осуђивати, то не да је претерано, него није ни дотерано. „Либерализам“ и неке фракције либералаца, то неће бити једно и исто, као што и комунизам, или пошто и политични комунизам још у либерализам спада — као што и сам чисти социјализам и комунизам није истоветан са петролејом, и пољевином. Ово буди узгред речено, да се без невоље не излажемо опасности, од које иначе незазиремо, да се сродна колена једно на друго међу, док има конзерватоваца постојећег стања и у земљи, и у Турској, да се и у нас непонавља, да као у Пруској либералци Швајцерове социјалисте, а ови оне у стан Бизмарковаца и неотице стерују, или бар воду на воденицу ови натерују. — Код велики народа може то да прође и без опасности за будућност целине.

Је ли пак речена мисао у нас све тио и крадом изрицана, каода се плашимо од наше савести — то ће наша публика боље знати. Ако се отворениије и жешће не изриче, неће бити крива плашња од савести, него нешто друго, што и „Раденику“ пречи: да социјално-демократске, и републиканске мисли и тежње тише и скривеније у Србији разпростире. Још једанпут, треба пазити, не само шта се, него и коме се каже, јер ми ако оћутимо доста шта непријатељима слободе, неможемо равнодушни бити према онима, за које се радујемо, да и даље корачају — али од који се баш зато неможемо и несмемо прескакати дати.

Мађари, који од пре говораху, да у друштвеном и приватном животу сваком своју вољу у погледу народности и језика остављају, сад дигоше у својим листовима, и то левичарским, као у „Еленеру“, Тисином листу, понајвише, хуку и буку противу немачки фирма, кореспонденција, и трговачки књига у Пешти. Сад „Еленер“ доказује, да је то опасно и по династију. Наравно, како што круг мађарства сужава, одма је иротиву династије. А није ли баш то противу династије, доказивати, да се интерес ове не слаже са обстанком и други народности, и по томе да се и интерес ови други народа не слаже са обстанком династије? Монтескије рече: да се државе оним врлинама и одржавају, којим постају. Угарска је поглавито и постала, и одржала се јуначством, ваљало би дакле и да се наслања на она племена, која су показала, да су јуначка, и да су кадра на страшном месту постојати за отачбину и слободу. Но Мађари отуђише од себе та племена. Кад Рауси и Астови та племена газе, њини листови, њине жупаније, њин сабор за то ни абера нема; али кад Рацаји у Сегедину каквог Јевреја затвори — одма ти сви у велико звоно. Но Немци, Јевреји, у обште који се у Пешти немачким језиком служе, кад под маском лажног патријотизма до милијона и до палата дођоше, показаше, да им језгро није, што је љуска, или управо рећи, да могу бити, што њијов, а не што мађарски интерес собом доноси. Немачка се нагну над Аустро-Угарском и већ деца Израиља дају више и више познавати, да могу бити и Немци, мислећи на последку, што Пешта не би могла бити Јерусалим велике и јаке државе према истоку. Као што млоги мађарски пустакомисари на чардама деле благо са познатим особама, тако се и велика господа мађарска полакомише, да са богатим синовима Израиља другују, и тргују. Сад могу видети, какав ће им рачун испасти, особито, кад своје ортаке на јуначком пољу сасвим отуђе. —

Л — ЗАГРЕБ на Видов дан. Као што званичне новине из поуздана извора дознају, сабор троједне краљевине одгођен је на ново до 8. септембра, да би и крајишки заступници из „Беловарске жупаније“ могли одма при првом раду сабора суделовати. Ово одгођење сабора мора врло велику неугодност изазвати код народа, који жељно очекује, да се садање незаконито и несносно стање једном на боље измене и поправи. Сабор би могао у први мах и без крајишки заступника радити, али гроф Андрашија намерно отеже радњу саборску, не би ли из границе умножио садањи злосретни број (13) владиних заступника. Грофа Андрашију, непознавајући одношај у троједној краљевини а хрђаво обавештен од неких хрватских великаша, поглавито Лапике Пејачевића, да ће садања владајућа странка на биралишту мегдан одржати, изненадио је резултат саборских избора, тако исто замрсиће му се рачун и са границом, јер граничари, које он разрешењем од војничке дужности жели васпитати за слободу, знаће му за ту љубав достојно одговорити.

Када је прошле године против изричне жеље народа и свећенства католичкога у Хрватској, и против самом нагодбеном закону доведен за загребачкога надбискупа Мађар Михаљевић, надали су се честита браћа „поштене уније,“ да ће мађарски хонвид Михаљевић угушити народну свест и понос код католичкога свећенства; али се јако у томе преварише, — свећенство је и сада приликом избора са малом изнимком себи образ осветлало, и неуморно је радило за народно право и поштење; — због тога је „Agramer Lloyd“ опоменуо надбискупа, а и сам гроф Андрашија у приватном писму пребацио је Михаљевићу, што је дозволио свећенству, да агитује за народну ствар. У истом смислу, вели се, добио је надбискуп ручно писмо и од самога краља. У народним стварима на католичко свећенство могли би се угледати и наши свећеници, који већином, осим неколико поштених изузетака, у таквим стварима или ништа нераде, или и сами шурују са непријатељима народним. (Мало се окреће на боље У.)

Депутација загребачких становника предвођена адвокатом Крестићем јуче је и по трећи пут умолила бана за рештаурацију варошкога мађистрата. Бан им је одговорио, да се претрпе до сабора, који ће узети у ревизију санкционисани муниципални закон, те по одлуци сабора, предузеће се у земљи обнова свију мађистрата. До тога времена може протећи и две године, а народ мора сносити недело оних званичника, које им је самовоља Раухова наметла.

„Браник“ ће и надаље излазити у Сиску све до 20 јула. До тога времена пренеће се Вончинова штампарија у Загреб, коју је прекупило акцијско друштво народне странке. Од 20. јула излазиће у Загребу „Заточник“ и „Südtlv. Zeitg.“ које у течају целога месеца јула неће никако излазити.

Аустрија.

У бечком рајхсрату говорио је др. Смолка у дебати о повишењу коњаништва у мирно доба, о спољној политици, где је међу осталим рекао и ово:

„Или нико нема свести о најпростијој дужности државника, или нико не схваћа дух развитка државног живота, или се најпосле мисли, да је Аустрија тако јака и непобедљива, да јој није нужно да се обзире на моћ околности других држава, или се најпосле сасвим напустила Аустрија, те се мисли: штета за сваки новчић што се на њу избаци кад и тако ништа не користи.

Рекло се, да за Аустрију нема никакве опасности и за то нетреба никаква усиљавања. У том се погледу позивало на изјаву држав. канцелара, који је дао умиравајуће изјаве што се спољни одношаја државе тиче, и том је приликом особито нагласио одношај са Немачком. Но и ја сам био ту, и такође сам чуо те његове изјаве а и видео сам са каквим су задовољством исте примила господа овде у одбору, а особито она места која се односе на повољан одношај са Немачком, у чему се мисли да је нађен штит и обрана Аустрије. Али ја опомињем господу на то, да је државни канцелар говорио и о неком осигурању које је такође нужно, и који ми назор врло државнички изгледа.

Рекло се, Аустрији не прети никаква опасност и Аустрија не треба ништа да ради за одржање своје војне снаге у добром стању. Ја сматрам за дужност према таким назорима изрећи своје мнење у овоме дому, да би рећи могао: рекох и спасох душу моју!

Појмим да није тако лако говорити о таким околностима. Али ја ћу стати на становиште историје и без гњева и жестине пустити нека историја говори делима својим и по своме духу. Сад је 170 година кад је курфирст бранденбуршки примио краљевску круну из руке немачког цара Леополда I. Па опомените се последица.

Фридрих II. беше душа целе коалиције која склопљена беше на штету Аустрије; он је наумио био да изгура Аустрију из Немачке и да је раздроби. Исто непријатељско држање спрам Аустрије беше и касније за време аустро-турског рата. Букну фрвцуска револуција, и Пруска са Аустријом заједно стаде против заједничком непријатељу.

Било се могло помислити, да од тога доба неста сваког надметања. Али то не беше тако, и Пруска се увек трудила доследно, да Аустрију слаби и усами. —

Дође св. алијансија. И онда се не доврши непријатељски смер.

Шта да вам говорим господо, о последњим данима? Споменућу само имена: Олмиц, Франкфуртски кнежевски састанак, Краљевградац и ви ће те имати довољно прилике да оцените намеру Пруске према Аустрији каква је и каква ће увек остати. Као противдоказ овоме, хоће неки да наведу декембарске пријатељске ноте државног канцелара. Али господо, у држави „племенити обичаја и страха господња“ не држи се многе на ноте дипломатске као н. пр. са дотичним уговорима о Шлезвиг-Холстину и прашком миру. Аустрија је из Немачке изтиснута и то на њену срећу.

ИДЕ ДОДАТАК.

ДОДАТАК к броју 71. „ЗАСТАВЕ.“

Али је с тим само један део програма у дело приведен. Пруска неће хтети на по пута стати. Држава која своју хисторичну мисију промаши, или је изневери, у опасности је да ће сама пропасти. Нетреба се позивати на лично пријатељство садњи власника. Ја нагињем назорима оних филозофа историје, који веле, да личне особине власника у целом току развитка хисторије човечанства, не важе ништа.

Нећу указивати на назоре друге суседне државе, где још више опасности за Аустрију има. Ви ћете рећи: ту непомаже ништа; треба скрстити руке. Али господо! Аустрија има врло много да ради, и много да уради, чим ће претеће опасности одклонити. Распаду овоме треба једном крај учинити. Треба задовољити праведне захтеве краљевина, земаља и народа. Треба једном већ учинити мир са народима. Треба осигурати напредан развитак уставног живота у свим областима, у слободном правцу.

Задовољите господо, ове захтеве и ви ћете с тим унапредити моћ целокупности земаља и народа и целе државе. Ви ћете отворити моралан извор из кога ће снага тећи, и пркосити надмоћију које нам грози, у сваком случају. И Аустрија ће смети на супрот стати великој надмоћној држави. А непобедљив дух народа, онда ће и ту надмоћнију силу сузбити.“

Стране земље.

ФРАНЦУСКА. Поред предстојећи избора у Француској, још је једнако важно и питање о истрагама судским против оних који се окривљују, да су суделовали у комуналистичком устанку. Сад се већ у велико поговара, да се неће млого смртни казни досудити. С тога је и у народној скупштини у Версању изабрана једна комисија, која ће са Тјером заједно моћи помиловања делити. Ово је уједно учињено и за то, што Тјер није рад сам примити на себе сву одговорност како за оне који буду помиловани, тако и за оне над којима се изврши строгост пресуде.

Војени велики суд који ће истрагу водити и пресуде изрицати над окривљенима тек ће у понедељник 21. ов. м. почети свој посао. „Ванд.“ дописник из Париза о тој ствари вели:

„Прва тројца који ће пред суд изаћи то су Еси, Рошфор и Росл. Еси, човек завере, Рошфор, човек пера, и Росл, човек мача. Та тројца чине за себе тријумвират, који у малом преставља карактер комуне. Име Еси-а прочуло се тек пре неколико година, кад је букнула раденичка побуна у Крузоту. Још се онда држало, да он ради као агент интернационала. Можда ће предстојећа расправа судска ту ствар што поближе осветлити. У паришком покрету, играо је Еси велику улогу, као председник средотачног одбора. Међу тим вероватно је, да он није од оних које највећма окривљују, и сама га је комуна неколико недеља држала у затвору. Росл беше један од оно мало прави војника, који своју снагу комуни посветише, а и он беше у последње време пао у сумњу код оних којима је своју услугу поднео, те после пада тврђаве Иси мораде изступити из министарства војеног. Рошфор је још једнако погружен. Међу тим се у публици не држи, да је њему млого стало до живота, премда се још више мисли, да му живот и није у опасности, пошто се није ни мешао у покрет комуналистички.“

„Преси“ пак пишу из Париза о ватању бегунаца последњег покрета, ово:

„Јуче се већ по хиљадити пут мислило, да је полицији пошло за руком ухватити Феликса Пија. Већ од раног јутра беху по заседама смештени полицаји у улици абатичкој, где се по потказивању, беше Пија, скривен налазио. На њихову велику жалост пак беше тај кога су вребали и ухватили, невин неки старац који је личио на Пијата. Овај се одма исказао и доказао ко је, и тако полиција беше и овога маха преварена и исмејана. — У катакомбама (подземним олуцима) сад већ нема више ни једног бегунца скривеног. Агенти полицајни који беху за њима пошли у лов вратили су се натраг, пошто су у сваку одушку у каналима завирили. Сретно су прошли при том цуњању, јер комуналистични ратници који се беху ту склонили, немогоше од тешког умора употребити против њих свога оружја. Од 400 људи, које полиција нађе у катакомбама, беху 150 поумирали од умора, други 150 мучили су се у последњим мукама, кад дођоше лекари који с полицином пођоше, за случај какве потребе. Остали беху, по осуђеном очајничком покушају бегства, похватани, без да су каквог одпора чинили. Међу њима није било ни једне важније особе. — Пошто се чини да ће влада повући на одговор и оне кметове општинске, који беху у звању за време мартовске револуције за то, што су својим млаким поступањем допустили да се револуционаран елеменат оснажи, то ови (кметови) одговарају на таке приговоре, да је баш влада напуштањем вароши оснажила усташе, да онда на Мон-Валеријану, једином наслону владе није било ни 100 људи у посади, и да би влада морала чак у Бордо побећи, да су усташи ударили 8 дана пре него што су то урадили, а то би причинило, да би се устанак распростро по целој земљи. А ту је слабост владе на видело излазила.

Кад пак кметови, водећи рачуна о околностима које постоје, помирљивим духом и попуштањем народну гарду уталожавају и тим начином влади времена дају, да своју снагу прибере, ваљда онда не заслужују неблагодарност него напротив баш, признање.“

ШПАНИЈА. Из Мадрита јављају о бурној једној седници шпанских кортеса, држаној 8. јуна т. год. Ради куриозитета саопштавамо је нашим читаоцима, да виде да има бурнијих призора по парламентима, него што су на нашим саборима, којима за мале ватренije дебате одмах непријатељи замерају.

Ево како је било у шпанским кортесима;

Фракција карлистична у кортесима поднесе предлог, којим се смерало на то, да кортеси (народна скупштина) приликом папиног јубилеума папи честитку оправи, у којој да се каже како се кортеси радују, што је папа доживио тај дан, поред свега нападања и гоњења, којим је он постао жртвом зала садашњег доба, којима је подривено друштвено стање, које се само тако опет може учврстити на ново, ако би свет почео „слушати непогрешљиве речи узвишеног заступника Христовог на земљи.“ Ову будалаштину деветнајстог века имао је бранити син познатог карлисте Ноцедала, и та његова обрана изазове дискусију, пошто се од министарске стране покушало тај предлог од „непогрешљивих гљива“ очистити, и преобратити га у предлог простог поздрава. То пак не пође за руком. Гроф Канча-Аргел захте да се прочитају нека места, из папине енциклике од 30. новем. 1870, и то раздражи нестрпљење већине.

Олозога, председник кортески допусти читати ту енциклику, али државни министар забрани то чинити, пошто тај акт није добио одобрења краљева. Канча-Аргел продужи на то свој говор, и то даде повода даљем метежу. Неки чланови већине скупштинске почну поједина места тог говора исмевати без икаква обзира и сасвим гласно, и особито исмеваше фарисејски тон говора карлиста, који непрестано у устима носи веру, да би прикривеније своје интересе могли задовољавати. Они који имађаху у рукама крст, не престано се опет благосиљаху њиме. Један од подсмевача, Нина д' Арко који сеђаше близу говорника, употреби све те опште изреке са применом на говорника спомињући како је отац говорников обогатио се с тим, што је за мале новце куповао манастирска црквена добра и државна добра. Ово се учини грофу сувише. Он прекине свој говор једким узвиком; „Ви сте несносан човек и крме!“ Нина д' Арко сасвим ладнокрвно одврати на то: „Ви сте несносан човек и крме.“ На то се гроф Канча разјари те полети на Нину д' Арка, те га неколико пута ћуши с десна и лева и обори га са седишта.

Овоме обореноме полете чланови већине у помоћ и Карло Навара потегне батину, те заопуца млатити грофа по леђи. На то се и други слегну сваки своме пријатељу у помоћ, и тако се судари рукачки већина са мањином. И ако је пре обично у бурним дебатама обасипао потоп претње и грђње скупштину, сад је падала туча удараца, штапови, ногама и песницама. Непомично са својих места гледаху републиканци, који осим министара и председника не усташе с места — тај сраман призор, ког Олозага с тим отеде прекратити, што мету капу на главу у знак да је седница распуштена. И можда ће ко запитати: како се та бећарска борба завршила кад публика из дворане изађе? сасвим просто. Скупштина се претвори у тајну седницу; сваки се извинио како је могао, и 20 до 30 двобоја, који се у првој ватри заказаше, силинуше се као да их никад није ни било.

ЗАПИСНИК

друге скупштине свију овостраних српских учитеља, која је у Новом Саду 16. априла 1871. држана.

Четврта седница.

(Продужење.)

Претседник позива скупштину да сад пређе на дневни ред, и предаје претседавање даље другом заменику бр. Ники Грујићу.

Бр. Благојевић предлаже, да се у обвезне предмете учитељске школе уведе и стенографија, као једно у данашње доба одвећ корисно и потребно знање. — Прима се.

Чита се §. 148. Скупштина га не прима.

Бр. Косовац предлаже, да се учи руски језик. Почем је пао пре подне, кад га је предлагач у предметима поднео, то и сад отпада.

Бр. Жекић предлаже, да се у место мађарског језика учи који други, који би нам од ползе био, а наиме француски ил енглески, и како су европски трговачки интереси са американским мање више скопчани, то он предлаже енглески језик, који је у Америци домаћи, да се предаје.

Бр. Стева Поповић вели, да није ниједан завод за распростирање језика, него да он има већу и лепшу задаћу за усавршење човеково у реалним наукама, а на учитељишту, где ће се питомци баш у стручној струци изображавати, мисли, да би немачки језик могао имати места с тог разлога, што је педагогија на томе језику тако раширена, да надмаша и Французе и Енглезе. — На место §. 148 усваја се предлог бр. Н. Грујића, који гласи: Уз свако учитељиште ваља да је врт бар од два ланца велик, де ће се приправници практично у свакој врсти пољска и вртарска рада вежбати.

Брат Ст. Поповић предлаже, да се идући параграфи, који се мање више само на администрацију односе, због краткоће времена пређу, а да се саветује о §§. 149., 153., 169 и 170., који су од замашније и битније важности.

Брат Стојчић се слаже с предлагачем, али да се узму и сљедећи §§. у претрес: 150., 157. и 173.

Усваја се Поповићев предлог са модификацијом Стојчића.

§. 149. Брат Деспотовић предлаже измену тог параграфа овако: главна управа српских народних школа, саслушавши опште мњење свију српских учитеља, издаће учевни план и т. д.

Бр. Ст. Поповић предлаже: Главна управа српских нар. школа саслушаваће мњење збора учит. школе, мњење учитељских зборова, издаваће учевни план за учитељску школу.

Бр. Стојшић: да учитељски, и опште учит. збор изда учевни план, у ком ће определити, у ком се обиму имају обвезни учевни предмети и у којим разредима предавати, а подноси главној управи.

Бр. Сандић је за предлог, да све оно, што учитељи раде, да сами саграде, он велику важност полаже у сваком самосталном раду, а наиме поносио би се са самосталношћу сваког инштитута. Још предлаже, да се споје §§. 149. и 150.

Бр. Аршиновић слаже се са предговорницима, који желе, да се не могу држати појмови о плану и распореду, по томе да се не могу ни параграфи како брат Сандић хоће у један спојити; јер план показује обим појединих предмета, а распоред како се има тај обим предмета према лекцијама што боље удесити.

Брат Милашиновић није ни за редакцију, а није ни за исправак, него подноси други предлог, који гласи: Учевни план, у коме ће се определити у ком обиму да се обвезни учевни предмети и у којим разредима учитељске школе предавати, издаће учитељски збор учит. школе, а подноси га на знање главној управи.

Брат Кузмановић предлаже измену тог §. овако: Главна управа српских народних школа саслушавши мњење свију учит. скупштине, издаваће с временом на време т. ј. по потреби и духу времена учевни план, у ком ће их оделити и т. д. као у редакцији.

Председник изнаша по жељи скупштине, почем је мњење доста исцрпљено, горње предлоге на гласање и то ставља гласање на редакцију, која, почем нико за њу гласао није, отпада.

Предс. ставља предлог бр. Стеве Поповића, који се већином гласова усвоји.

(Наставиће се.)

НОВИ САД 19. јуна. Данашња седница српско-народног сабора могла је трајати само од 10—11 сахати пре подне, јер се остало време употребило на коначно углављење поравнања са романским изасланицима, који су накани сутра путовати. У седници је расправљено неколико петиција, међу којима је најзнатнија, тужба против Пауновића игумна намастира Пакре, услед које је упућена пакрачка конзисторија, која решење те саблазњиве ствари већ две године отеже, упутивши је једном вечитом одбору — да тужбу обави и да свој извештај о томе још у течају овога сабора поднесе.

У конференцији примљен је поновљен предлог романски изасланика, у погледу парохијски сесија у помешаним општинама, којим се иште, да се и најмањој мањини која би имала вољу да се одели, даде могућност да може из досадањег општинског имања, најпрече потребе подмирити. По томе су дакле преговори о поравнању свршени овако: Романима се даје (по закључку јучерање конференције) из народних фондова једном за свагда 300.000 фор. а. вр. са интересом од 1. јула ов. год. а ни један намастир. Од искања намастира одбијени су Романи с тим: да срп. саборски одбор држи, да о уступању намастира Романима неможе бити ни разговора, а камо ли закључка.

(В.) У НОВОМЕ САДУ 14. јуна. Синоћ нам донесе брзојав из Кикинде тужну вест, да је тамо јуче сахрањен Ђорђе Звекић, народни питомац, кога је народни сабор лане послао у Липиску, да се спреми за професора на препарандији српској. Покојник је био један од ваљанијих млађих Срба, и одликовао се особито вредним и неуморним радом својим на књижевном пољу.

Више него четири године дана био је један од највреднијих сурадника „Заставе,“ и наш читалачки свет врло ће се добро сећати његових одабраних дописа, а у подлистку „недељних писама“ из Пеште и из Кикинде. И из Липиске почео је писати занимљиве подлистке у овоме листу, али најпре тешка болест, па после немила смрт прекида му даљи његов рад.

Кад је био у последње време у туђини на наукама, и ту се трудио, да буде од користи своме народу, и тежио је, да Немце упозна с нашим народом, те с тога је зимус држао у Липисци јавно предавање на немачком језику: „о народном васпитању код Срба,“ које је доцније и наштампано изишло у једном немачком педагошком листу и добило награду од 16 дуката. Кад се српска омладина ујединила, да ради на просвети и унапређењу свога народа, Ђорђе Звекић био је међу првим раденицима у омладини, те тако је на двема омладинским скупштинама, у Бечкереку и Кикинди, био изабран за перовођу скупштинског. Међу свима списима, што их је омладина до сад издавала, свуда ће те наћи име Ђорђа Звекића. Прва омладинска „заједница“ донела је од њега лепу приповетку „Наша сестра Милка,“ лањски омладински календар је он украсио својом приповетком: „Па бадњи дан,“ па и у „Младу Србадију“ написао је он више саставака. Осим тога је он издао у једној књижици пре три године дана своје јавно предавање „Лаж,“ које се на све стране јако допадало, и описао је у једној повећој књизи целу расправу на угарском сабору о нашем црквено-школском питању. Колико нам је познато, много је што од њега још и у рукопису остало.

Но није његов рад ограничио само на књижевно поље, он је и за општи друштвени живот много делао. Њему припада главни део заслуге што је омладинско друштво „Преходница“ у Пешти приредило онолико сјајних „беседа,“ којима је српска омладина пред туђим светом себи образ осветлала, јер кад је он дошао у седми разред на пештанској гимназији, одмах је тамо склопио певачко друштво, које је те године приредило прву српску „беседу“ у св. Андрији, а друге године у Пешти.

Заиста може се рећи, да је то био обилан рад за тако младе године, јер покојник је тек навршио 26. годину свога живота. Пријатељи на све стране задржаће га у пријатној успомени, а за цело ће му свак ваљан Србин с нама заједно с тешким срцем рећи: лака му била црна земља!

Новије.

Париз, 11. јуна. Јучерање пописивање на зајам изнело би, као што веле, 4 милијарде, од којих је сама Француска 2 милијарде уписала. — По једној објави министра финансије, уписивање на зајам већ је закључено. — Већина буџетског одбора одбила је предлог у погледу увођења пореза дохадарине.

Фијоренција, 10. јуна. Краљ је отпутовао у Напуљ и Рим. Званија и заступници муниципија стојаху стремни на жељезничкој станици. Народна гарда и војене трупе беху под оружјем. Непрегледна светина изишла беше да испрати краља, те му при поласку громко клицаше: „Живео краљ! Живела Италија!“

Турин, 11. јуна. Општинско претставништво закључило је, да се управи на владу једна петиција зарад укинућа религиозне наставе у нормалним школама и да се на место њено уведе настава у начелима морала, дужностима државних грађана и т. д.

Мадрид, 9. јуна. На конгресу напомену Серано догађаје због министарске кризе изјавив, да он врло радо пристаје на измирење, напуштање којег било би опасно по друштвене институције. — Уверавају, да је Морет свој портфељ измолио, да га може задржати, с условом, да већина усвоји његове предлоге. — У тајној седници кортеса повод м министарске кризе изродила се жива дебата. Зорила је опет свој портфељ задржао. Против Морета управљен предлог одбијен са 120 против 5 гласова. — Држи се, да ће покрај свију толики министарски криза, министарство ипак у звању остати.

Цариград, 10. јуна. На место Трикуписа неће засад нико за заступника Грчке наименован бити. Секретар ће све послове посланства сам отправљати. Русија је наговорила Грчку, да наименовање Трикуписа опозове.

Букурешт, (истог дана.) У округу сулинском појавиле су се црне богиње и то са ужасном жестином.

Лавов, (истог дана.) „Ђеник пољски“ сумња се у изравнање Чеха, јер Хохенварт у исто и нема вере. У Галицији са Сапјеком се изравнати, звало би се са целом се земљом изравнати. У Ческој пак морало би се са сваким деклaрантом посебно изравнање чинити. (!! У.)

Загреб, (истог дана.) Приседник банског стола Јован Живковић и председник судбеног жупанијског стола Гостиша, наименовани су за септемвире. Првог кандидује (?) народна странка у Сену као народног заступника.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Јавно изричем искрену, дубоку, врлу и најтоплију благодарност свестној нашој црквеној школској општини, — која ме је послала 18. априла о. г. у Нови Сад на учитељску скупштину; и која је из племенитог српског срца подарила мени дневницу од 9. фор. а вр.

На честитом и племенитом дару изричем у име моје, и у име мојих ученика најдубљу и најживљу благодарност —

У Госпођинци на великог цара Константина 1871.

Порфир Бабић,
народни учитељ.

Књижевне вести

МАНИФЕСТ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ. 1848.

Преваћач овог манифеста поверио нам је издавање истог у посебној књижици у комисију и с тога јављамо читалачкој публици, да је књижица ова готова и да се у нас и код познатих продавача по 20 нов. добити може. На сваких 10 књига иде 1 на дар, а поштарину за најмање 10 књига плаћамо ми.

У нас се поводом Париза много о комунизму говори, па баш тај многи разговор често показује, да се ни основи комунизма у нас не познају. Ми дакле како пријатељима, тако и противницима комунизма ову књижицу најтоплије препоручујемо, нека је набаве, нека је с пажљивошћу прочитају, јер ће се из ње многоме поучити, што до данас не знадоше, и онда ће тек суд њихов неког основа имати.

Уредништва српско-хрватских листова умољавамо да ову објаву прештампати изволе.

У Панчеву, 1 јуна 1871.

ЈОВАНОВИЋ и ПАВЛОВИЋ.

„Конрад Валенрод“

јуначки епос гласовитог пољског пјесника А. Мицкијевића преведосмо на србски и приносимо га као жртву на олтар наше српско-хрватске књижевности. Књига се може добити код Стеве Ратковића или код Фрање Штиглера у Новом Саду. Она г. г. која се нису пренумерирали могу од нас добити оделње примерке одправив 40 нов. за примјерак на ур. „Народа.“

Има много и важних узрока који нас побудише предати знатно пјесничко дјело нашему свету. Ми ћемо навести само три из тих узрока. 1) Та је пјесма написана од једног женијалног (велеумног) човека, кога обожавају милиони просвјештених људи; она има велику појетску вриједност и из тога је узрока веома потребно, да се наш свјет упознa с подобним стварима. 2) При овој прилици могу нам још већма омрзнути Немци, кад увидимо у тексту, како су поступали са Славенима. 3) Из Псевдо-Конрада-Вален-

рода узнаће се карактер пољских племића, који су се за врјеме цара Николе хватали за иста средства, да упропасте руску државу узев си начело тровати бунаре и газити међународна права само за то, што им је омилило господство кано зверињу ливаде и горе. Из ових трију тачака види се, да то дјело има тенденциозни карактер, које се веома слаже духом данашњег времена. Завршујући ово јављамо, да је ових дана изишла у Москви код Петрова полигична брошира: Rückblick auf die Vergangenheit der slavischen Stämme und ihre Zukunft unter dem Schutze des mächtigen Russland's. Ова се књига може добити у свакој славенској или њемачкој књижари у Бечу, Москви, Св. Петрограду или у којој другој великој варошн; књига је штампана трошком једне високе особе.

У Новом Саду 26 (6). 1871.

Данило Медић.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Пешта 16. јуна 1871. Хрђаво време, које беше данас, имало је велики уплив на нашу трговину. Собственици су повисили цену пшенице, и узпркос томе, да је било веома мало купаца, ипак су морали платити 5 н. више него обично. Обрт је био до 20,000 м. За раж је много питано, и плаћано је тако исто 5 н. више. Друго жито остало је при старој цени.

Потиска пшеница 400 м. 86 ¼ фун. ф. 6.47., 1400 м. 86 фун. ф. 6.30, 200 м. 86 фун. ф. 6.40, 1300 м. 86 фун. ф. 6.39., 400 м. 86 фун. ф. 6.38 и по, 500 м. 86 фун. ф. 6.40. 400 м. 86 фун. ф. 6.40, 200 м. 83 фун. 2000 м. 85 фун. и 250 м. по ф. 6.12 и по н. 2600 м. 84 фун. ф, 6.12 и по, 200 м. 82 и по фун. ф. 5.67 и по. Све за три месеца. Банатска: 800 м. 85 и по фун. ф. 5.58 на три месеца. Бачка: 1500 м. 85 фун. ф. 6.32 и по, за три месеца. Пештанска: 1500 м. 86 фун, ф. 6.32 и по ц. ц. Раж 500 мер. 77—80 фун. ф. 3.42 и по, на каси. Пештански кукуруз 1009 ц. ц. ф. 3.60 на каси. Банатски 2000 м. ф. 3.95 на каси. Бачки 400 ц. ц. ф. 3.80 1000 ц. ц. ф. 3.45. Све на каси.

Курс од 18. јуна.

Сребро — — — — — — — —	121.50
Дукати — — — — — — — —	5.85

ОГЛАСИ.

Бр. 1196. — 1870.

ОБЈАВА.

Од стране грађанског суда сл кр. вароши Новога Сада овим се до јавног знања ставља, да је овдашњи становник Сава Мунћан дне 10 маја 1864. год. без опоруке преминуо и после себе кућу под бр. 1537. овде у Новоме Саду оставио.

Позивају се дакле сви они, који право наследства на ту посмртину имају, да то своје право за 45 дана — од дана трећег проглашења објаве ове у овом листу рачунајући — писмено суду овом пријаве тим извесније, што ће се у противном случају и по истечењу тога рока по слову §. 580. п. п. поступити и по томе споменута посмртина на досада суду овоме познате наследнике реченог покојника Саве Мунћана грунтовнички преписати дати.

Суд вароши Новога Сада 4. (23.) новембра 1870.

Имре Бала с. р., подбележник. Јован Радовановић с. р., вар. судац. 3—3

ПРИРОДНО, ЧИСТО, СТАРО,

БЕЛОЦРКВАНСКО ВИНО,

може се у флашама пуњено у трговини

Н. Димовића,

„код црвеног рака“

добити. —

Осим тога готов сам на аков и више поштовану публику са умереном ценом послужити.

1—3 Г. Максимовић.

ПОЗИВ.

ЗА ПРОЛЕТЊУ И ЛЕТЊУ СЕЗОНУ

препоручује своје прво и највеће стовариште

МУШКОГ ОДЕЛА

БЕРНХАРД ФИШЕР

преко пута кондорошеве куће у Новом Саду.

По најновијој моди сготовљени ПРОЛЕТЊИ КАПУТА (Überzieher) од 10—25 фор.

Најновији ПРОЛЕТЊИ ХАЉИНА пар 12 до 30 фор., даље, НАЈОБИЛНИЈИ избор хаљина за ДЕЦУ од 4—14 година о чему нека се п. н. опћинство само изволи уверити.

С поштовањем

24—50 БЕРНХАРД ФИШЕР.

Едуард Гринвалд,

препоручује поштованим муштеријама као арендашима, бирташима, економима и сваком трговцу своје особито велико на избору стовариште

ВИНА, РАКИЈЕ И ШЉИВОВИЦЕ,

стара и нова бела и црна по најјефтинијој цени, тако да би свака она поштована муштерија која би ми част поклонила и макар пробе ради ме походила, уверење добила и мени за навек као верна муштерија остати.

Моја је девиза солидно поштено па јефтино. Стовариште и канцеларија је у собственој кући у казанцијском сокаку до г. Камбера код „ЦРВЕНОГ БУРЕТА.“

3—30

9000 АКОВА

грађе пинтерске, од 1—13 акова величине имам на продају. Ко хоће да исту било у целини, било у мањим одељцима купи, нек се обрати на потписаног.

Купцима стављам до знања, да ћу по погодби исту и на Дунав у Опатовац извести.

У Товарнику 14. јуна 1871.

Јозо Бошњак,

2—3 арендатор.

КОД

К. С. БОКШАНА У НОВОМЕ САДУ

главна улица код „златног јагњета“ број 862.

Прво стовариште

земљеделски машина из најбоље енглеске фабрике

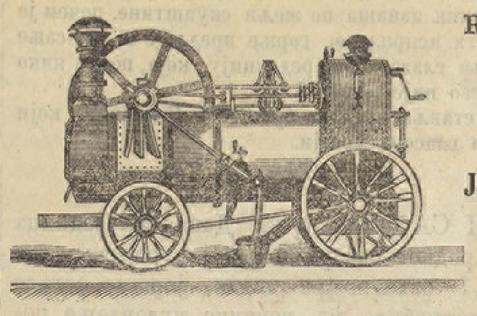

R. Hornsby & Sons
Spittlegate
Iron Works in Grantham
и
James & Fredk. Howard
Britania
Iron Works in Bedford

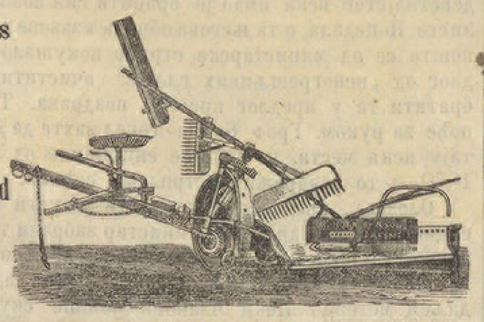

машина за вршење са паром као и са коњима, за сејање ране, кошење ране, кошење траве, крунење кукуруза, особито добри енглески ветрењача за деленье хрђавог семена од доброг, сечке, дрљача енглески, роља и машина за прање кошуља, као и сваки други за економију потребни ствари. Уједно стављам до знања, да је кућа

R. HORNSBY ET SONS

на изложбама у Штетину, Паризу, Штокхолму, Холандији, Енглеској, Шотланду, Бечу, Келну, Хамбургу свуда прву изложену цену добила, као и на многим другим местима. —

Друго стовариште

машина за сејање и ветрењаче

од

Eduarda Küne у Вензелбургу,

исте машине за сејање у толико су боље за наше економе, јер су у пола лакше од енглеских, а те исте конштрукције и могу два коња читав дан на њима радати, а да се не уморе. Уједно је и цена много мања; тако исто могу препоручити и ветрењаче, јер по добрсти су признате а и јефтиније. У Бечу, Пешти, Линцу, Алтенбургу, Хамбургу, Грацу и на више места добила је иста кућа медаље за награду.

Треће стовариште

децималски кантара и свију други врста

од

Јос. Флоренца у Бечу.

Почем данас сваки економ који рану продаје и купује исту мерити мора, то ова кућа што се тиче састава и солидности при продаји своје робе од први је, у Лондону прву уцену је добила, у Бечу, Кремзу St. Pölheu, Линцу, Амштетену, Клагенфурту и на другим местима, и може се особито свакоме препоручити.

Ове означене робе продају се по оргиналним фабричним ценима.

Четврто.

Продаја барута.

Препоручује се свима ловцијама, општинама при потреби о светковинама, као и онима, који мајдански камен цепају. —

Пето.

Агентура.

Менићарнице ФРАНКО МАЂАРСКЕ БАНКЕ која продаје лозове у дружбеним играма, и појединце, исто тако сваке врсте оригинални. —

Шесто.

Објава.

Продаја дрва за ложење, у малом или већем квантуму, може се код гореозначеног добити.

При потреби од оних горе означених врста еспапа, умољава се сваки да се на спецерајску трговину код „златног јагњета“ у главној улици, бр. 862. која се уједно п. н. опћинству најбоље препоручује и уверава о најсолиднијој послузи — обрати. 2—

МАКСА КЛУМАКА ФАБРИКА САТОВА У БЕЧУ.

Rothenthurmstrasse Nr. 15.

МАКС КЛУМАК У БЕЧУ. Rothenthurmstrasse Nr. 15.

Узимам себи слободу частној публики до знања ставити, да сам моје досад под насловом „J. КЛУМАКА и СИН МАКС“ у Новом Саду постојеће стовариште сатова и адијара, сад на сам свој рачун примио, и једну фабрику сатова под насловом:

МАКС КЛУМАК,

Stadt, Rothenthurmstrasse Nr. 15. у Бечу

отворио. Ослањајући се на тако огромно мени досад поклоњено поверење, надам се да ми исто и одсад неће бити укинуто у толико пре, што ми је овде прилика дата уз јамчење праве послуге, и по сходно јефтиној цени сатове сваке врсте набављати.

Наручбине из провинције ће се најтачније извршити.

МАКС КЛУМАК У БЕЧУ. Rothenthurmstrasse Nr. 15.

МАКСА КЛУМАКА ФАБРИКА САТОВА У БЕЧУ.

Rothenthurmstrasse Nr. 15.

Цјеновници безплатни. 3—3

Оглас.

Schottenring Nr. 4. Wien. А. ТОМАНЕК.

Café Slave

СЛАВЕНСКА КАФАНА.

Осим најфиније црне (турске) и беле кафе, чаја и сладоледа, може се у истој кафани добити: врло укусни колача (Gebäck), торти, ћаја, свеже (тазе) пите; најбољи вина из разни славенски земаља, затим правог Швехатовог пива у бутелама.

У слав. кафани има преко 80 најзнатнијих словенских политичних, белетристичких и сатиричних листова, као: Застава, Народ, Млада Србадија, Панчевац, Змај, Јединство, Српске новине, Црногорац, Трговачки Гласник, Вршачка Кула, Исток, Заточник, Час, Газета Народова, Крај, Чутек, Ђаво, Голос, Народан новини, Рарашек, Народне листи, Црквене листи, Народне новини, Господарски лист, Жижка, Чех, Цукунфт, Политика, Квети и т. д. и т. д. и све бечке немачке новине.

У одвојеном кабинету са засебним уласком могу и фамилијарна господа угојно послужена бити.

Препоручујући се мојим муштеријама, остајем с особитим поштовањем

А. ТОМАНЕК,

12—12 кафецијa Café Slave.

ОВЛАШЋЕН СОПСТВЕН ПРОИЗВОД НАЈЈЕФТИНИЈЕ ФАБРИЧНЕ ЦЕНЕ, ПОШТЕНА ПОСЛУГА.

КОШУЉЕ мушке: од фина и постојана холанд. платна по 1 ф. 50—75 н. 2 ф. до 2 ф. 50—75 н. 3 фр. до 3 фр. 50 нов. Од фина и постојана румбург. плат. по 4, 5, и 6 ф. Везене париске: по 7, 8, 9, 10, 11 и 12 ф. Гаће од румбургнерска платна немачке 1 фр. 25 н., 1 ф. 50 н.. 1 фр. 75 н. до 2 фр. Мацарске 1 фр. 25 н., 1 ф. 50 н., 1 ф 75 н. до 2 ф. Дечије кошуље по 1 ф., 1 ф. 25 н., 1 фр. 50 н., 1 ф. 75 н. до 2 ф. 2 ф. 50 н.

ЖЕНСКЕ кошуље од фина и постојана хол. плат. модне 1 ф. 50 н., 1 ф. 75 н., до 2 ф. 2 ф. 2ф. н., 2 ф. 50 н., 2 ф. 75 н., богато везене 3 фр. 3 ф. 50 н. до 4 и 5 ф. Од најфинијег румбург. платна са финим везом и укусни уметци париски по 6, 7, 8, 9, 10 и 11 ф.

12 румбург. бели марама 2 ф., 2 ф. 25 н., 2 фр. 50 н., 2 ф. 75 н., 3 ф., 3 ф., 50 н., 4 ф., 4 ф. 50 н., 5 ф., 5 ф. 50 н., 6, 7, 8, 9 и 10 ф.

За мушке кошуље молим дебљину од гола врата Еспап се шаље са Nachname. Кошуље које најбоље нестоје, или п. г купци, који разумно увиде да су обманути, прецењени, преварени, нека исте одма враћају.

АДРЕСА: Alexander Stanischits befugt. Wäschvar. Fabrikant, Wien. Wollzeile Nr. 9. 5—24

ДАРОВИ ПРИ ЗНАМЕЊУ.

(Firmungs-Geschenke.)

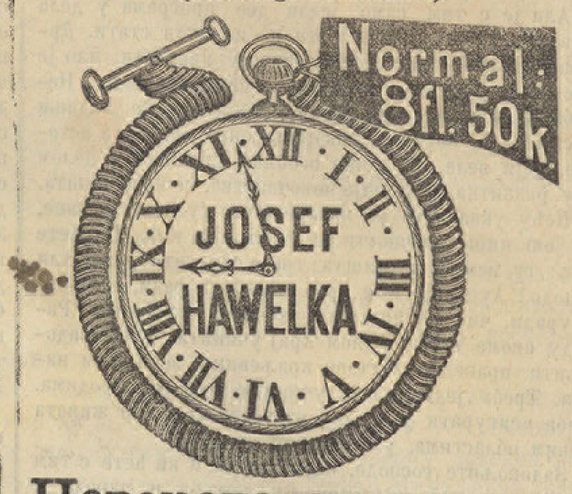

Невероватно, но ипак је истина да се доленазначени добро уређени САТОВИ од собственог фабриката од ц. к. дотичног звања осведочени поред 3 годишње гаранције по врло јефтиној цени продају.

Само 1 фор. 50 н. или 2 ф. прави паризки сат од мједа са годишњом гаранцијом.

Само 9 ф. прави енглезки сребрни цилиндер сат са кристалним стаклом, сказаљком за секунде поред ланца од правог талмизлата са медалијоном и гаранциом.

Само 12 фор. сребрни цилиндер сат са правим златним обручом за одскакивање, појачим кристалним стаклом котоме ланцем, медалионом од талмизлата и сведочбом.

Само 16 или 20 фор. енглезки сребрни анкерсат, савонет, са два заклопца, укусно гравиран, поред ланца од правог талмизлата и сведочбе.

Само. 13 фор. прави енглезки сребрни и позлаћени кронометер сат са ланцем медалионом од талмизлата, етвиом од коже и сведочбом.

Само 14 фор. таки исти сат, далеко финији са источним путоказом.

Само 14 или 17 фор. прави енглески Принца од Валиса ремонтоар сат са стаклом од кристала, никла и правог талмизлата; ови сатови бољи су од други, пошто се могу и без кључа навити. Поред овог сата добија сваки ланац од талмизлата са медалијоном и сведочбом на поклон.

Само 13 фор. прави енглезки цилиндерсат од талмизлата по најновијем укусу са двоструким стаклом од кристала кроз које се сва унутарњост види поред ланца од талмизлата медаљона и сведочбе.

Само 13 фор. сат од талмизлата са два заклопца, савонет, за одскакање, стаклом од кристала и стројом од никла поред ланца од правог талмизлата медалиона, етвија и сведочбе.

Само 14 или 17 фор. врло мален сат за женскиње од сребра са правом позлатом, поред ланца од талмизлата и сведочбе.

Само 18 фор. енглезки врло укусно позлаћени сребрни кронометер сат са два заклопца, врло укусно емаљиран поред финог ланца од правог талмизлата медалиона и сведочбе.

Само 18 или 20 фор. најфинији сребрни енглески анкерсат са 15 рубина, поред најфинијег ланца од талмизлата, медалијона, етвија и сведочбе.

Само 20 фор. сребрни ремонтоар сат који се без кључа навија поред ланца од талмизлата и медалијона.

Само 23. 25, и 27 фор. златни сатови за женскиње поред ланца медалиона и сведочбе. Даље 45 до 65 са камењем од бриланта.

Ланци од талмизлата кратки 1 фор. 1 ф. 20 н. 1 ф. 50 н. 1 ф. 80 н. 2 ф. 3 ф. 4 ф. 5 ф. 7 фор. Дуги што се о врат вешају за 1 ф. 50 н. 2 ф. 2 ф. 50 н. 3 ф. 4 ф. 5 ф. 6 ф. 8 ф.

Сатови са свиркама које два парчета свирају 18 до 20 фор. а које три парчета свирају 25 до 28 ф.

Сви сатови су од 1-ве каквоће, и не треба ји сматрати за фалзификате.

Кад се напред цена пошље или кад се накнадно на пошти плати свака ће се наручбина за 24 сата најтачније извршити.

Сатови који нису регулирани за 2. фор. су јефтинији.

Цјеновник се шаље бадава.

Сајџије и продавци сатова налазе велико стовариште од 4000 до 5000 сатова по врло јефтиној цјени.

Само отуд, што сам се дуго време у Енлезкој и Швајцарској задржавао, а поред тога што млого наручбина имам, могуће ми је, да сатове по врло јефтиној цени продајем.

Јосиф Хавелка

фабрикант од сатова

у Бечу,

Leopoldstadt, grosse Pfarrgasse Nr. 6.

За оне сатове који се код мене купу гарантујем ја за три године дана, па ако зато време ведер пукне и што друго се деси обвезујем се да то безплатно оправим.

Главностовариште: Беч, Leopoldstadt, grosse Pfarrgasse Nr. 6.

Филијал: Floridsdorf, Hauptstrasse.

ОПОМЕНА. Опомињем поштовану п. н. публику да је најновије време трговине за сиграчке под разним именима, као: прво бечко сатова стовариште, први бечки сатова базар, и т. д. фалзификоване ствари са далеко јефтинијом ценом за праве енглезке сатове продају, чега ради налазим се побуђен да п. н. публику пазљивом учиним да се неби случајно преварила. 7—12

Властник и издаватељ др. Свет. Милетић — Одговоран уредник Стеван Поповић. — Српска штампарија дра Јована Субботића у Новом Саду. 1871.